

**EUROPA
REGION**
ĽUDIA V CENTROPE

So špeciálnou časťou k územnému plánovaniu

Región ocenený Rakúskou
komisiou UNESCO

REGIÓN VÝCHOD

politika, hospodárstvo, veda, kultúra, kronika, voľný čas

 BRATISLAVA

Obsah

Kapitola	strana téma
Úvod	05 <i>Predhovor</i>
	06 <i>Výstava</i>
Špeciálne	08 <i>Územný rozvoj v Európskom regióne</i>
	10 <i>Plánovanie ako predmet diskusie</i>
	11 <i>Plánovacie puzzle Európskeho regiónu</i>
Politika	14 <i>CENTROPE</i>
	16 <i>Obojsmerná doprava</i>
	20 <i>Perspektívny Európsky región</i>
	22 <i>Perspektívy Európskeho regiónu</i>
	23 <i>Regionálny rozvoj v akcii</i>
	26 <i>Kontakty s okolím</i>
Hospodárstvo	30 <i>Spoločne namiesto individuálne</i>
	31 <i>Inovácie</i>
	32 <i>Motory Európskeho regiónu</i>
	34 <i>Veterné turbíny a kukuričné steblá</i>
Kronika	36 <i>Bratislava</i>
	38 <i>Brno</i>
	40 <i>Győr</i>
	42 <i>Európska metropola Viedeň</i>
	44 <i>Čerstvý vzduch a zelené pľúca</i>
	47 <i>Prekonávať hranice</i>
	49 <i>Európania a Európanky</i>
Veda	50 <i>Rozvíjať územie</i>
	52 <i>Učiť sa navzájom – učiť sa spoločne</i>
Kultúra	53 <i>Congress success</i>
	54 <i>Podujatia</i>
	55 <i>Mnoho tvárí</i>
	56 <i>Víno a architektúra</i>
	57 <i>Nadčasovo krásne okolie</i>
Voľný čas	58 <i>Chladivá voda v horúcich dňoch</i>
	59 <i>Európsky región v pohybe</i>
	60 <i>Sny o voľnom čase – miesta zážitkov</i>

Predhovor

Výročné stretnutie predsedov krajských vlád v roku 2007: zľava Hans Niessl, Dr. Michael Häupl, Dr. Erwin Pröll

Fakty

Už pred tridsiatimi rokmi sa spolkové krajiny Burgenland, Dolné Rakúsko a Viedeň dohodli na spoločnej koordinácii územného plánovania a regionálnej politiky a stanovili si spoločné impulzy rozvoja východného regiónu Rakúska.

Hlavným cieľom bolo zlepšenie pozície v porovnaní s vtedy rozvojovo silnejšími západnými spolkovými krajinami.

Aj preto bola založená Plánovacia pracovná skupina Východ, ktorá sa odvtedy stala nenahraditeľnou Koor dinačnou platformou týchto troch spolkových krajín.

„Spoločnými silami podporíme etablovanie a ďalší rozvoj hospodárstva vo východnom regióne a zaručíme najvyššiu mieru istoty ľuďom, ktorí tu žijú.“
Spoločná deklarácia predsedov krajských vlád Niessla, Häupla a Prölla zo stretnutia v roku 2007 vo Viedni

Východný región - miesto budúcnosti

Dobrá spolupráca našich troch spolkových krajín sa osvedčila. Východný región sa stal „miestom budúcnosti“ a je na dobrej ceste stať sa jedným z najrozvinutejších európskych regiónov.

O atraktivnosti tohto „miesta budúcnosti“ svedčia aj aktuálne populačné prognózy štatistiky Austria, podľa ktorých sa v budúcich rokoch počíta s výrazným nárastom najmä vo vienskej aglomerácii. Očakáva sa, že v roku 2035 bude žiť v tejto ekonomicky, kultúrne a prírodne veľmi atraktívnej oblasti o 450 000 ľudí viac.

Pád železnej opony a následné rozšírenie EÚ otvorili ďalšie šance pre obyvateľov na oboch stranách hraníc. Sprístupnili sa nové a rôznorodé možnosti spolupráce a vzájomnej interakcie, ktoré môžu v budúcnosti priniesť prospech všetkým ľuďom v novom Centrálnom európskom regióne CENTROPE (ďalej sa uvádza aj ako Európsky región).

Touto výstavou pripravenou Plánovacou pracovnou skupinou Východ chceme spoločne upozorniť na rôznorodosť i kvality regiónu, rovnako ako na perspektívu jeho rozvoja.

Súčasne by sme radi prezentovali príklady úspešnej spolupráce vo východnom regióne, predovšetkým aktivity Plánovacej pracovnej skupiny Východ, manažmentu Mesto a okolie, dolnorakúskeho a burgenlandského regionálneho manažmentu a iniciatívy CENTROPE.

Výstava sa uskutočňuje pri príležitosti 30. výročia vzniku Plánovacej pracovnej skupiny Východ.

Na tejto úrovni chceme úzko spolupracovať i v budúcnosti a uprednostňovať to, čo nás spája, pred tým, čo nás rozdeľuje. Cieľom je prispieť, aby sme mnohostranné šance tohto nového Európskeho regiónu nielen identifikovali, ale najmä ich využívali.

Dr. Michael Häupl
predseda krajskej vlády Viedne

Dr. Erwin Pröll
predseda krajskej vlády Dolného Rakúska

Hans Niessl
predseda krajskej vlády Burgenlandu

Výstava

Táto výstava je výsledkom spolupráce spolkových krajín Burgenland, Dolné Rakúsko a Viedeň s cieľom predstaviť významný Európsky región, ktorý sa v posledných rokoch veľmi úspešne rozvíjal. Výstava prezentuje nové pohľady na tento Európsky región a šance pre jeho obyvateľov.

Výstava prezentuje rôznorodosť vysporiadania sa mesta s témou „región“. Návštevníci tejto výstavy sa dozvedia, ako sa v tomto Európskom regióne spolupracuje, aké sú jeho vyhliadky do budúcnosti, kto ovplyvňuje vývoj, aké štruktúry spolupráce existujú a ako sa táto spolupráca môže rozvíjať.

Výstava je rozdelená na spôsob časopisu. V šiestich častiach – politika, hospodárstvo, kronika, veda, kultúra a voľný čas – sú koncentrované najdôležitejšie aktivity. Špeciálna príloha sa zaoberá témou územného rozvoja. Popisuje úspešné projekty a míľniky spolupráce i začiatky projektov smerujúcich k budúcnosti Európskeho regiónu.

Výstava „Ľudia v Centre“ ponúka možnosť vytvoriť si vlastnú predstavu o tomto Európskom regióne a o jeho budúcnosti.

Za obsah zodpovedajú:

Plánovacia pracovná skupina Východ a magistrátne oddelenie č. 18 – Mestský rozvoj a plánovanie, september 2008

Autori projektu

Magistrát mesta Viedne – MA 18;
Mestský rozvoj a plánovanie,
práca s verejnosťou a vedomostný manažment

Ing. Wolfgang Dvorak (koordinácia)
Bakk. phil. Gaby Berauscheck

Partner projektu

PGO - Planungsgemeinschaft Ost
Eva Danzer-Horvath
DI Walter Pozarek
DI Hans Schulz

Realizačný tím

mecca

Koncept | vedenie projektu | obsah | redakcia
mecca consulting | www.mecca-consulting.at

DI Dr. Hannes Schaffer (vedúci projektu)
DI Andreas Dillinger (koordinácia projektu)
DIⁱⁿ Christina Ringler, Mag. Stefan Plha, DIⁱⁿ Beate Schaffer,
DI Hartmut Dumke, Dr.ª Maria Martinkovic

TRI PROJEKT

Koncept | obsah | výstava
Triprojekt | www.triprojekt.at

Dr. Felix Josef, Mag. Harald Dimböck

Koncept | grafika | design
iService Medien & Werbeagentur | www.iservice.at
Oliver Ottner, Christoph Meneghelli, Nicole Pummer

tlač | Dibldruck & RDW | www.dibldruck.at

Gedruckt auf ökologischem Druckpapier gemäß der
Mustermappe von „ÖkoKauf Wien“.

Zvláštne poďakovanie patrí nasledujúcim inštitúciám a jednotlivcom, bez ktorých angažovanosti a podpory by táto výstava ani publikácia nevznikli:

Redakčná rada

Ing. Wolfgang Dvorak
Viedeň, Magistrátne oddelenie 18 | Mestský rozvoj a plánovanie
Bakk. phil. Gaby Berauscheck
Viedeň, Magistrátne oddelenie 18 | Mestský rozvoj a plánovanie
Barbara Triska
Viedeň, Magistrátne oddelenie 18 | Mestský rozvoj a plánovanie
DI Norbert Ströbinger
Dolné Rakúsko | Oddelenie územného plánovania a regionálnej politiky

Mag.^a(FH) Daniela Schuster
Regionálny manažment Burgenland
DI Rupert Schatovich
Burgenland | Štátny útvar pre územné plánovanie a podporu bytovej
výstavby
DI Walter Pozarek - PGO
Plánovacia pracovná skupina Východ
DI Hannes Schulz
Plánovacia pracovná skupina Východ
DI Andreas Hacker
Manažment Mesto a okolie | Viedeň – Dolné Rakúsko

Ďalej d'akujeme:

- Dr. Eugen Antalovsky | Europaforum Wien
 Karl Becker | Regionalmanagement NÖ - Büro Mostviertel
 Willibald Böck | MA 18 - Stadtentwicklung und Stadtplanung
 Juliane Bogner | Wiesen Event GmbH
 Mag.^a Ulrike Brandner-Lauter | wine & spa resort LOISIUM Hotel
 Rupert Christanell | MA 18 - Stadtentwicklung und Stadtplanung
 Eva Maria Danzer-Horvath | PGO
 DI Dr. Thomas Dillinger | TU Wien
 Mag.^a Brigitte Dillinger-Paller | Wissenschaftsministerium
 Christian Diry | Biosphärenpark Wienerwald Management GmbH
 Mag.^a (FH) Petra Distl | Wirtschaftskammer Wien
 Mag.^a Erika Dorn | Nationalpark Donau-Auen GmbH
 Sabine Edlinger-Kirschner | MA 18 - Stadtentwicklung und Stadtplanung
 Prof. Dr. Heinz Fassmann | Akademie der Wissenschaften
 Prof. Dr. Maroš Finka | TU Bratislava
 Bernhard Fischer | LEADER Region Auland Carnuntum
 Martin Fischer | Weingut Weninger
 Lothar Fischmann | Geschäftsgruppe - Stadtentwicklung und Verkehr
 Roman Frauenberger | EBG MedAustron GmbH
 Mag.^a Pia Friedrich | Esterházy Betriebe GmbH
 Mag.^a Prisca Frischenschlager | Life Ball
 Mag.^a Sabine Fuchs | ACVR Automotive Cluster Vienna Region
 Eva Füsselberger | Burgarena Reinsberg
 Mag. Richard Giefing | Verein Welterbe Neusiedler See
 Mag. Richard Graf | Net-Music Projektleiter
 Ing.ⁿ Barbara Griesmayr | DraisinenbetriebsgesmbH Ernstbrunn - Mistelbach
 Michael Grinner | MOCCABEANS Media Solutions GmbH
 DI Udo Häberlin | MA 18 - Stadtentwicklung und Stadtplanung
 Silvia Habciczek | Wirtschaftsservice Burgenland AG - WiBAG
 DI Andreas Hacker | SUM Wien Niederösterreich
 Halbritter | Halbritter & Halbritter
 DI Hermann Hansy | Regionalmanagement NÖ - Büro Weinviertel
 Mag. Marco Helbich | Akademie der Wissenschaften
 DI Robert Herbst | Point of View
 Tamás Illés | Weinkellerei der Erzabtei Pannonhalma
 DIⁿ Hana Janošíková | Magistrat der Stadt Brno
 Maria Kast | Vinothek Weinwerk Burgenland
 Roland Kern | ÖBB
 Martina Klimová | ACTIONLAND, s.r.o.
 DI Dr. Gerfried Koch | Biosphärenpark Wienerwald Management GmbH
 Msc. Mihály Komornoki | scardobona consulting
 DIⁿ Ingrid Konrad | Architektin
 Thomas Kozuh-Schneeberger | MA 45 - Wiener Gewässer
 Mag. Thomas Kratochvil | ÖBB Dienstleistungs GmbH
 Ing.CSc Igor Kyselka | TU Brno
 Prof. Mojmír Kyselka | TU Brno, TU Ostrava
 Daniela Landauer | Lisztzentrum Raiding
 Alois Lang | Nationalpark Neusiedler See - Seewinkel
 Dr.ª Michaela Lehner | Journalistin
 Dr. Johannes Lutter | Europaforum Wien - Zentr. für Stadtdialog und Europa-politik
 DI Thomas Madreiter | Wien - MA 18 - Stadtentwicklung und Stadtplanung
 Ing. Pavel Mates | www.mates.sk
 DI Kurt Mittringer | Wien, MA 18 - Stadtentwicklung und Stadtplanung
 Richard Macho | Wien, MA 18 - Stadtentwicklung und Stadtplanung
 Christian Mutschlechner | Wien Tourismus, Vienna Convention Bureau
 Eva Nebenmayer | ÖAMTC IZ V
 Waltraud Neunteufel | Stadtgemeinde Raabs
 DI Thomas Perlaky | Burgenland - Stabsstelle Raumordnung und Wohnbauförderung
 Mag.^a (FH) Ursula Poindl | Regionalmanagement NÖ - Büro Waldviertel
 DI Walter Pozarek | Planungsgemeinschaft Ost
 DI Dr. Kurt Puchinger | Magistratsdirektion - Stadtbaudirektion
 Roman Rataj | Planungsgemeinschaft Ost
 Barbara Rehackova | CEPIT Holding GmbH
 DI Christian Rittler | Technisches Büro für Verkehrswesen und Verkehrswirtschaft
 DIⁿ Sabine Rosenberger | Regionalmanagement NÖ
 Mag.^a Christina Ruland | Amt der NÖ Landesregierung
 Mag. Georg Schachinger | Regionalmanagement Burgenland
 DI Dr. Gerhard Schimak | Vizerektor der TU Wien
 DI Michael Schimek | LEADER Region Wachau-Dunkelsteinerwald
 Susanne Schmall | ARCHITEKTUR RAUMBURGENLAND
 Michaela Schmid | ecoplus. Niederösterreichs Wirtschaftsagentur GmbH
 Martha Schober | Nationalpark Thayatal
 Gerhard Schödinger | Bürgermeister Gemeinde Wolfsthal
 DI Manfred Schrenk | Multimediaplan, Ceit
 Elisabeth Schuller | General Motors Powertrain - Austria GmbH
 Ines Slawik | Stadtgemeinde Raabs
 Mag.^a Brigitte Tempelmaier | Life Science Austria Vienna Region
 Barbara Triska | MA 18 - Stadtentwicklung und Stadtplanung
 Mag.^a Dagmar Tomschitz | KERP KompetenzzentrumElektronik & Umwelt GmbH
 Mag. Michael Unger | Wiener Wirtschaftsförderungsfonds
 Andreas Urschik | Europäisches Zentrum für erneuerbare Energie Güssing GmbH
 Andras Vissi | Regionale Entwicklungsagentur Westpannonien
 DI Andreas Weiß | Regionalmanagement NÖ - Büro Industrieviertel
 DI Hannes Weitschacher | LEADER Region Weinviertel Ost
 DI Reinhard M. Weitzer | Regionalmanagement NÖ - Büro NÖ Mitte
 Franz Weninger | Weingut Weninger
 Gudrun Wiesenhofer | Mostviertel Tourismus GmbH
 Ferenc Wilfing | Regionaler Entwicklungsrat Westpannonien
 Mag. Johann Wimmer | Wissenschaftsministerium
 DIⁿ Ilse Wollansky | Niederösterreich - Abteilung Raumordnung und Regionalpolitik
 DIⁿ Renate Zuckerstätter-Semela | SUM Wien Niederösterreich
 Robert Schneider | Cselley Mühle Kultur-Aktionszentrum Betriebs. Gm.b.H.

Územný rozvoj v Európskom regióne

BUDÚCNOSŤ

... stará sa s predstihom!

Vďaka populačným prognózam sa vopred plánuje kapacita nemocníc, domovov dôchodcov, vzdelávacích zariadení a tiež možnosti opatrovania detí podľa skutočných potrieb.

... presahuje generácie!

Dostatok prírodných zdrojov je predpokladom rozvoja nasledujúcich generácií.

... myslí dopredu!

Spoločenské a hospodárske zmeny možno často predvídať na základe výsledkov výskumu a pozorovania.

DOPRAVA

... posilňuje verejnú dopravu!

Atraktívne dopravné linky vás dopraví za 45 minút z Viedne do Bratislavy.

... udrží vás vo forme!

Hustá sieť peších a cyklistických ciest a chodníkov spojí fitness s prírodou.

... šetrí váš čas a peniaze!

Dobre naplánované sídlisko s vyhovujúcim napojením na verejnú dopravu vám ušetrí čas a výdavky.

PRÁCA/

... spája životný a obytný priestor!

Optimálna výstavba vylúči dlhé cestovanie a zjednoduší spojenie medzi bydliskom a pracoviskom.

HOSPODÁRSTVO

... ul'ahčí firmám výber sídla!

Atraktívne možnosti založenia firiem ovplyvnia podnikateľské rozhodnutia.

... znamená ostať konkurencieschopným!

Vysoká životná úroveň, dobré verejné služby a mnohostranné možnosti trávenia voľného času dlhodobo zabezpečia dostatok pracovných miest.

ÚZEMNÝ ROZVOJ

BÝVANIE

... zosúladí záujmy!

Konflikty sa môžu riešiť v plodných diskusiách.

... podporuje kultúrne súžitie!

Spoločné miesta voľného času umožňujú stretnutia ľudí rôzneho kultúrneho pôvodu.

... zabezpečí možnosti oddychu!

Pohľad na krajinu, príjemné posedenie v reštauračnej záhrade alebo prechádzky v pešej zóne spríjemňujú život.

... nechá vás pokojne spať!

Protihlukové steny a regulácia dopravy vytvárajú príjemné prostredie na bývanie.

KVALITA ŽIVOTA

... podporuje obnovu miest a obcí!

Necentrálne zásobovanie potravinami z blízkeho okolia a ponuka regionálnych produktov na trhu zvýšia kvalitu života.

... dáva priestor na voľnočasové aktivity!

Lesy, otvorená krajina, prírodné a národné parky umožňujú relaxáciu a rekreáciu vo voľnej prírode.

... pozitívne ovplyvňuje umenie a kultúru!

Prepojením jednotlivých iniciatív dochádza k ponuke rôznorodého programu.

PRÍRODA/

... prispieva k ochrane ovzdušia!

Každá lokalita má vlastný špecifický energetický potenciál.

... podporuje turizmus!

Pôžitok z prírody a jej ochrana sa navzájom nevylučujú.

GEOTOVNÝ RUCH

... prináša čistý vzduch do mesta!

Lesy, parky, mestské záhrady a aleje zlepšujú kvalitu ovzdušia.

... vyhlasuje európske chránené oblasti!

Najrôznejšie európske programy pomáhajú zachovať cenné ekologické a prírodné oblasti pre ďalšie generácie.

Plánovanie ako predmet diskusie

” Myslieť bez ohľadu na hranice bolo síce vždy zámerom mestského plánovania, avšak politickým vývojom – pádom železnej opony, rozšírením EÚ atď. – sa rámec rozšíril o podstatnú dimenziu. Úlohy boli zrazu medzinárodné, pútavejšie a znamenajú ešte väčšiu výzvu než dosiaľ. Partnerské regióny sa uplatňujú predovšetkým v oblasti marketingu jednotlivých oblastí a pri usídľovaní firiem. Vynikajú vlastné profily a prednosti miest. Prajem si sebavedomé spoločné vystupovanie navonok, v ktorom sa CENTROPE bude prezentovať ako silný a konkurencieschopný región. Popri podobnosti je však nevyhnutná otvorenosť k rozdielom v kultúrach. V neposlednom rade si proces „zrastávania“ vyžaduje výdrž a značnú trpezlivosť.
Thomas MADREITER, Magistrátne oddelenie 18 – mestský rozvoj a plánovanie, Viedeň

“

” V Dolnom Rakúsku existujú mnoho rokov kooperačné zmluvy s českými a slovenskými pohraničnými krajinami i s maďarskými komitátmi. Otvorene a navzájom sa tu diskutuje v rôznych pracovných skupinách o všetkom, čo je pre susedov dôležité. V poslednom čase sa viac než doposiaľ darí vymieňať si údaje a informácie aj neformálnou cestou. Nová generácia programov cezhraničnej spolupráce si vyžaduje omnoho partnerskejší prístup než doposiaľ, projekty je nutné rozvíjať a realizovať spoločne. To si síce pri príprave projektu vyžaduje oveľa náročnejšie nasadenie všetkých partnerov projektu, pre zapojených aktérov však častejšie vznikajú tzv. win-win situácie a predovšetkým stúpa kvalita projektov.
Ilse WOLLANSKY, Oddelenie územného plánovania a regionálnej politiky, Dolné Rakúsko

“

” Užšou spoluprácou s maďarskými a slovenskými susedmi sa výrazne zvyšuje potreba vzájomného prispôsobovania a zosúladenia. Zároveň sa rozšíril i náš horizont. Spolupráca prekračujúca hranice sa stala samozrejmosťou. S novým burgenlandským krajským plánom rozvoja ideme pod heslom S prírodou k novým úspechom novou cestou a sústreďujeme sa na hlavné body: trvalo posilňovať hospodárstvo, „zrastať“ – spoločne žiť lepšie, rozvíjať nové profesijné aktivity. Od politiky si sľubujem podporu odvahy prijímať nové vízie a dobre odhadnúť ich realizáciu.
Thomas PERLAKY, Štábný útvar pre priestorové plánovanie a podporu bytovej výstavby, Burgenland

“

Plánovacie puzzle Európskeho regiónu

Čo je to rozvojový plán mesta?

Rozvojový plán mesta je najdôležitejším nástrojom plánovania s výhľadom do budúcnosti. Určuje budúci vývoj mesta, napríklad možnosti stavebného využitia, zakladanie zelených plôch a voľných priestorov, budovanie dopravnej infraštruktúry a pod.

STEP 05 – Viedeň

Aktuálny rozvojový plán mesta Viedeň z roku 2005

(STEP 05) reaguje na výzvy mesta ako centra veľkého stredoeurópskeho regiónu, pričom berie do úvahy demografickú a ekonomickú premenu v medzištátnom kontexte.

Jadrom rozvojového plánu je trinásť cieľových oblastí, ktorých výber podmienila východisková situácia, prípadne budúce zmeny. Za účasti zástupcov oblastí, obyvateľov, hospodárskej sféry i ďalších relevantných aktérov sa budú rozvíjať a realizovať projekty ako šité na mieru pre tieto oblasti.

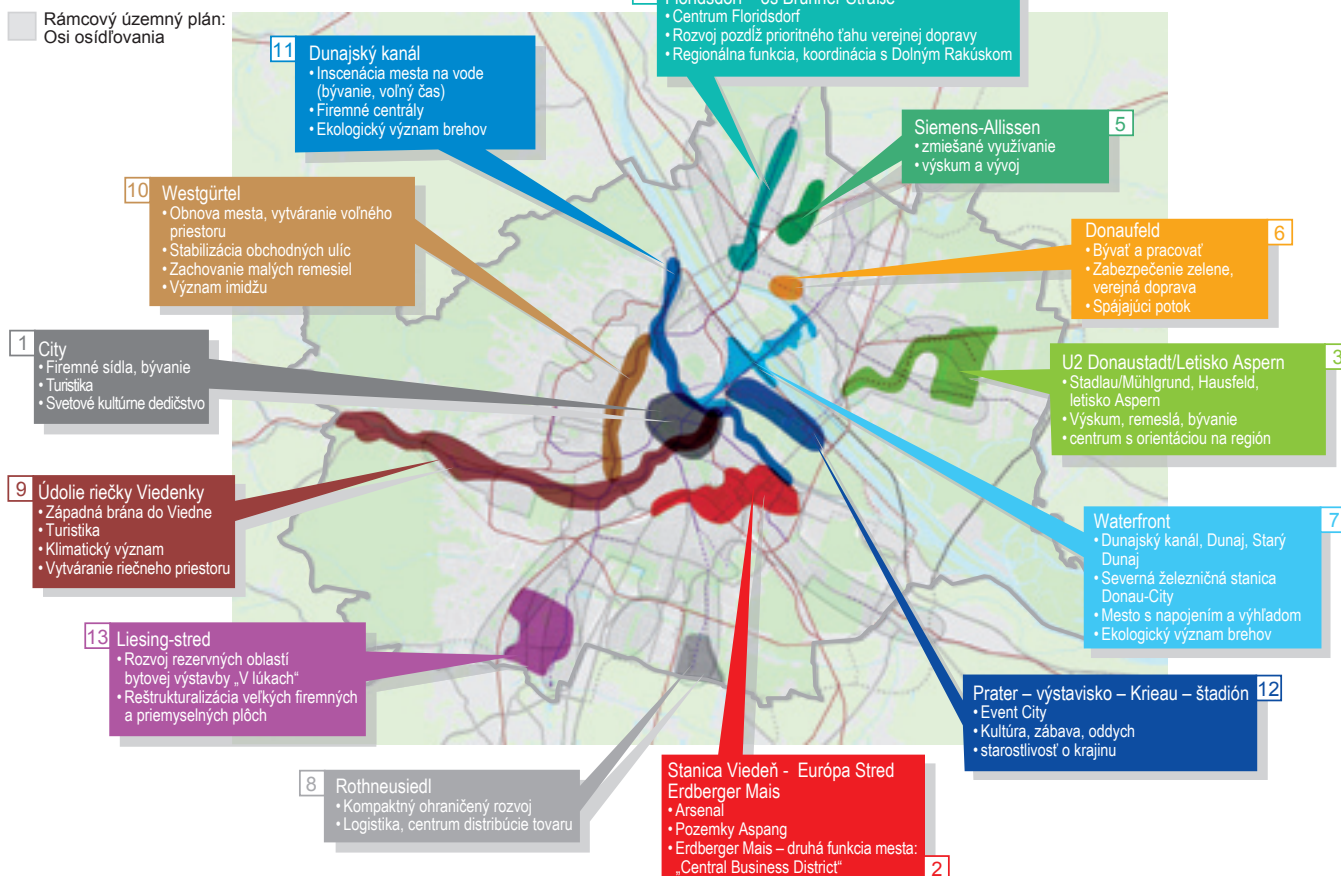

Rozvojová zóna letisko – Aspern

V areáli bývalého aspernského letiska, ktorého rozloha je viac ako 200 hektárov, vznikne moderná, husto zastavaná mestská štvrť napojená na viedenské metro U2. Približne 8 500 bytových jednotiek a 25 000 pracovných príležitostí vytvorí nové centrum vo východnej časti Viedne.

13 cieľových oblastí rozvoja mesta Viedeň – výzvy a rozvojové potenciály

WIN stratégia Dolného Rakúska

WIN stratégia Dolného Rakúska je ukazovateľom hospodárskych, spoločenských, kultúrnych a územno-plánovacích rozhodnutí tejto spolkovej krajiny. Skratka WIN znamená Wir in-Niederösterreich (My v Dolnom Rakúsku), ale aj víťazstvo a úspech, ktoré má byť dosiahnuté. Intenzívnou spoluprácou s obyvateľmi vzniklo popri koncepte rozvoja spolkového územia i päť regionálnych rozvojových konceptov, ktoré majú priamy vzťah k hlavným regiónom, ktorými sú: Waldviertel (t. j. oblasť lesov), Weinviertel (t. j. oblasť viníc), Industrieviertel (t. j. oblasť priemyslu), Dolné Rakúsko – stred a Mostviertel (t. j. oblasť muštu).

Ideálom pre spolkovú krajinu a jej regióny je vízia trvalého, ekonomicky konkurencieschopného, sociálne spravodlivého a ekologického rozvoja. Nároky spoločnosti, hospodárstva a životného prostredia majú byť harmonicky zosúladené so zachovaním prirodzenej existencie budúcich generácií.

Opatrenia na dosiahnutie dolnorakúskych ideálov

Súťaživosť a stálosť: K prednostiam Dolného Rakúska patrí flexibilný pracovný trh s kvalifikovanou pracovnou silou, nekomplikovaný prístup ekonomiky k novým poznatkom a službám, kreatívne, inovačné „prostredie“, efektívna správa.

Lepšia dostupnosť: Dolné Rakúsko leží na rozmedzí najdôležitejších dopravných koridorov dunajskej osi a severojužnej osi z Varšavy do severného Talianska. Vďaka mnohým projektom infraštruktúry sa táto spolková krajina ešte lepšie napojí na medzinárodné dopravné siete.

Rozvojové a spájacie osi: Rozvojové osi sú priestory pozdĺž najvýznamnejších dopravných ciest, ktoré sa dynamicky rozvíjali, a treba sa usilovať o kontinuitu tejto dynamiky. Na spájacích osiach sa nepočíta so žiadnym intenzívnym hospodárskym rozvojom alebo rozširovaním osídlenia.

Hlavné funkcie spolkovej krajiny: Poskytnutie pracovných možností, bývania a odpočinku a zároveň udržanie vysokej kvality života, čím sa zabezpečia hlavné funkcie: hospodársky rozvoj, rozvoj cestovného ruchu, prírody, poľnohospodárstva a lesníctva.

Rozvojový plán spolkovej krajiny Burgenland 2007 – 2020

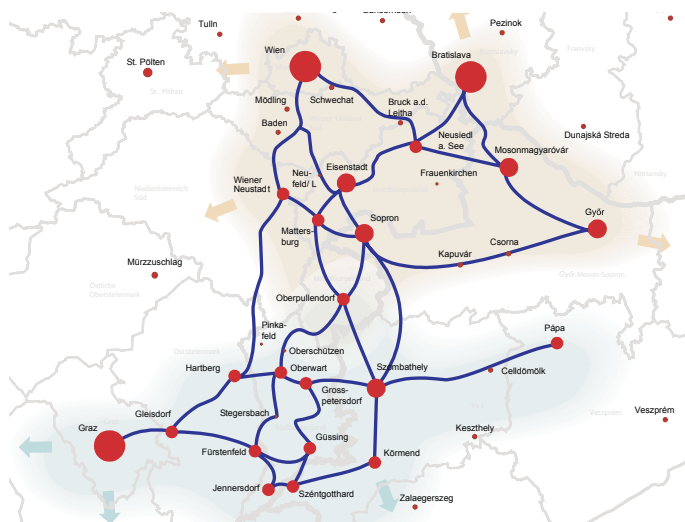
Rozvojový plán spolkovej krajiny Burgenland s mottom „Prírodou za novými úspechmi“ akcentuje základy a ciele trvalého, ekonomicky a sociálne spravodlivého rozvoja. Sú v ňom zakotvené tieto hlavné body:

• Trvalo posilňovať hospodárstvo

Burgenland má veľký potenciál na výrobu energie a produkciu nových materiálov na báze obnoviteľných zdrojov.

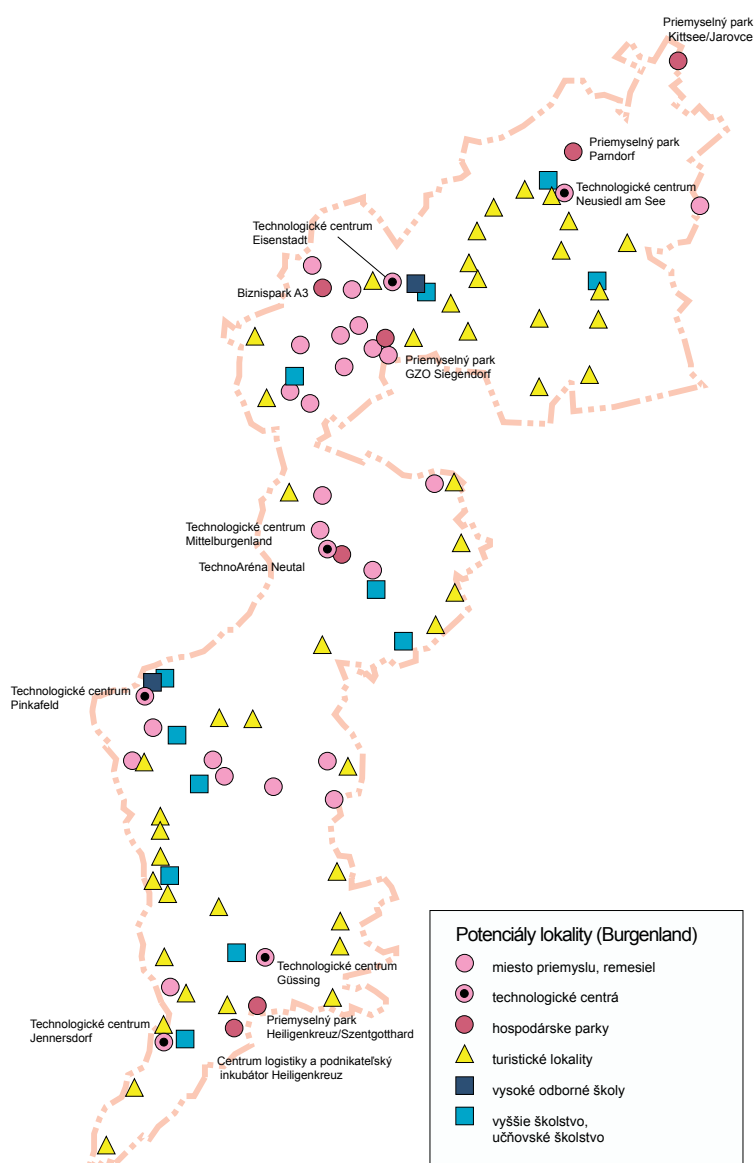
• „Zrastať“ – spoločne lepšie žiť

V kultúrnej, hospodárskej a jazykovo rôznorodom priestore medzi „starou“ a „novou“ EÚ musí Burgenland neustále definovať svoju pozíciu, aby sa udržal v konkurencii silných susedných spolkových krajín.

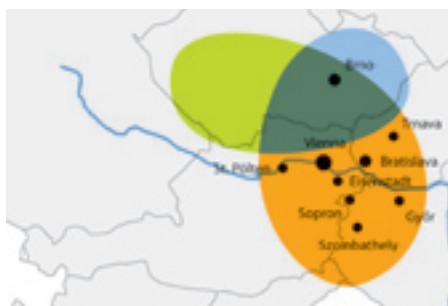
• Sila nových povolání

V budúcnosti budú služby v hospodárstve, turistike a sociálnej oblasti zohrávať čoraz významnejšiu úlohu. Musia sa vytvoriť a ďalej rozvíjať sociálne služby a služby pomoci ľuďom, ale aj úspešné turistické modely.

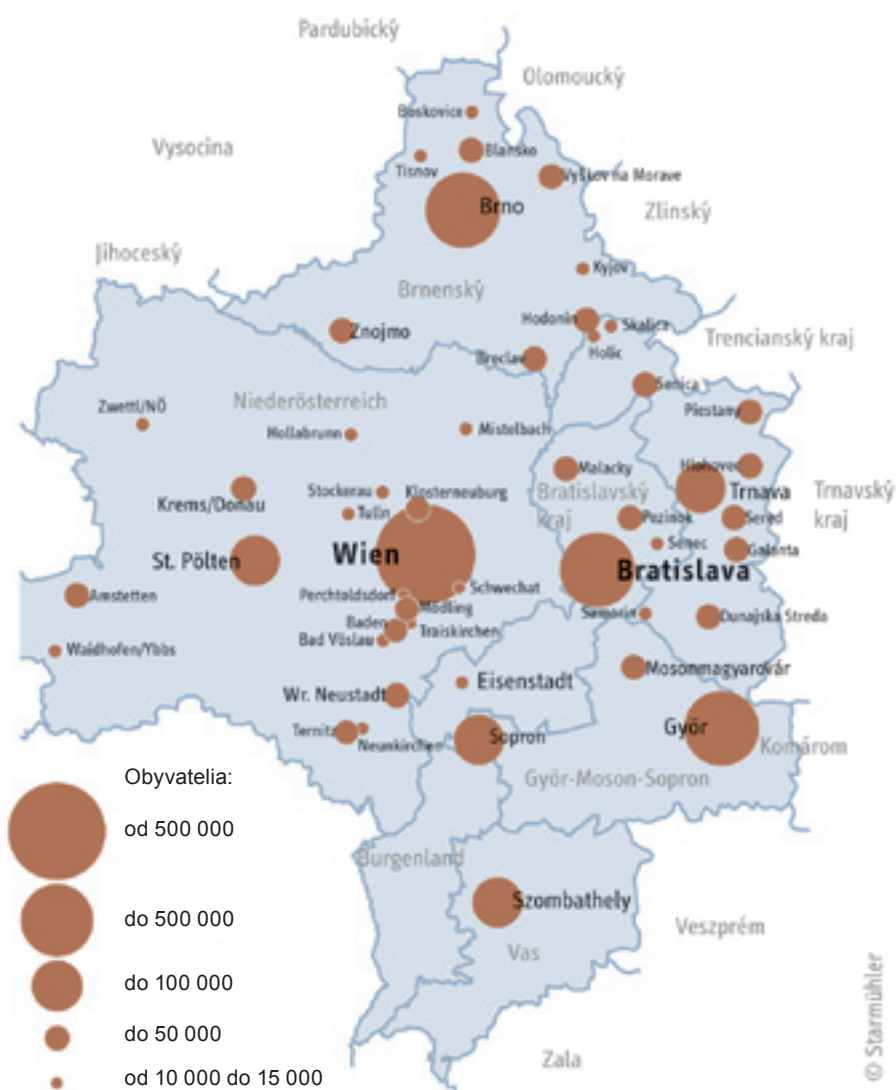
CENTROPE

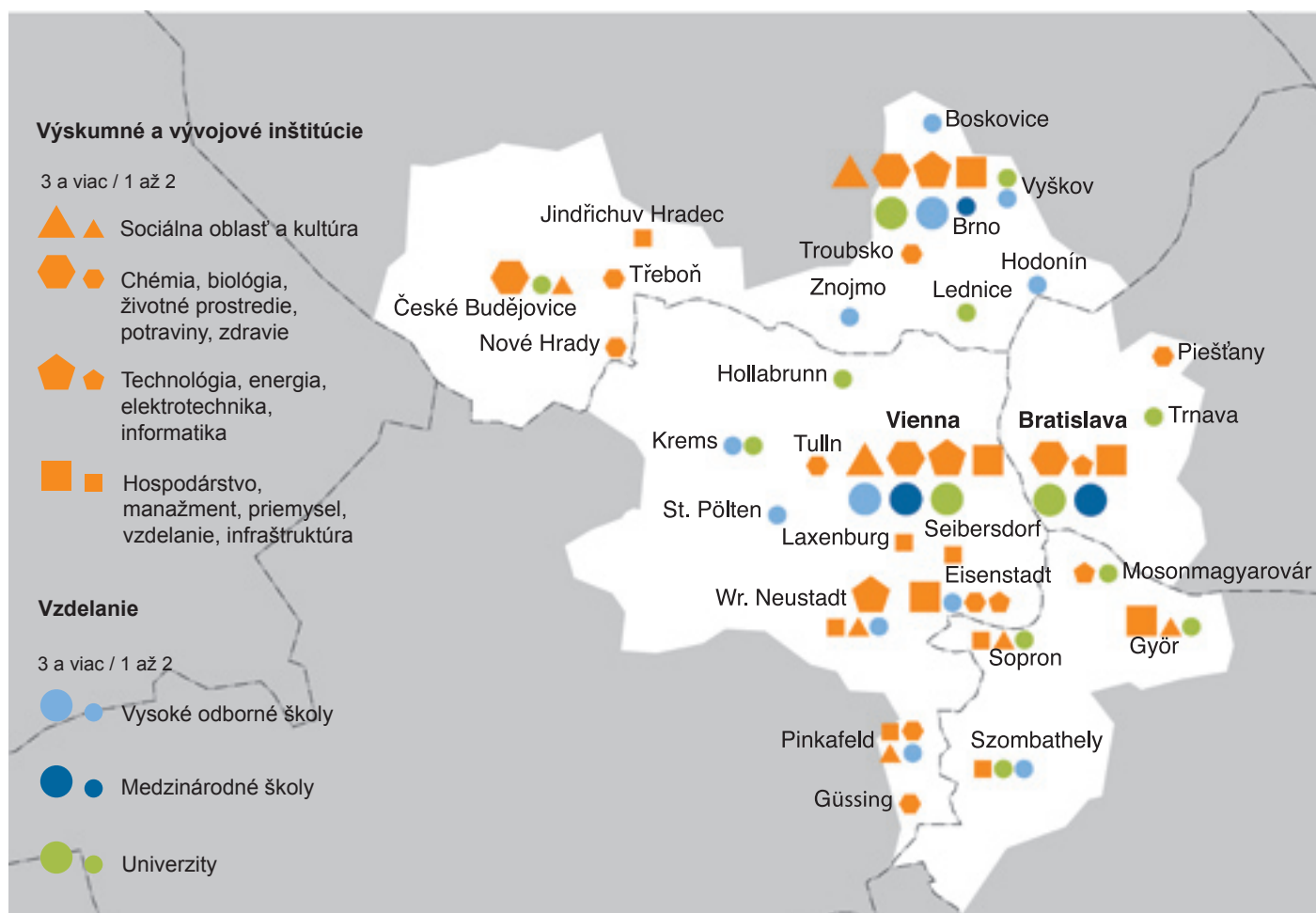

CENTROPE – európska centrála v srdci kontinentu

CENTROPE ako vyvíjajúci sa región skrýva obrovský hospodársky potenciál a môže sa oprieť o veľké množstvo vyšších vzdelávacích a výskumných zariadení. V jeho ôsmich krajoch, komitátoch a spolkových krajinách žije 6,5 milióna ľudí. Jedinečná zmes atmosféry prírody a mesta s vychutnávaním si života, radosťou z voľného času a odpočinku, kreativity a zmyslu pre umenie ponúka najvyššiu kvalitu života. Poloha v priesečníku štyroch štátov – Rakúska, Slovenska, Česka a Maďarska – je priestorom novej Európy, v ktorom sa odzrkadľuje rôznorodosť partnerských regiónov a miest CENTROPE.

CENTROPE zahŕňa ako hospodársky a kultúrne expandujúci región „Twin City“ – hlavné mestá Bratislavu a Viedeň s okolím, Brno a Győr – ako nadregionálne mestské centrá a mnoho ďalších atraktívnych miest. <http://centrope.info>

Kooperácie budúcnosti

Viac ako 10 aliančných projektov z oblasti vzdelávania, výskumu, územného plánovania i turizmu má zintenzívniť spoluprácu:

Professional Master of Business Administration (MBA) Automotive Industry

Automotive Cluster Vienna Region iniciuje spoločne s technickými univerzitami vo Viedni a v Bratislave jediný univerzitný ročník v Európe Professional MBA Automotive Industry. Môžu sa tu vzdelávať kvalifikované pracovné sily, potrebné v tomto expandujúcom hospodárskom odvetví.

EdTWIN – Education Twinning for European Citizenship Heading for Excellence in the Centrope Region.

Projekty EdTWIN sú pokračovaním existujúcich nadnárodných iniciatív a sietí vzdelávacieho sektora v Európskom regióne. Mladým ľuďom ako občanom Európy majú umožniť a uľahčiť participáciu na európskych témach. Vysoký dôraz sa kladie predovšetkým na vyučovanie jazykov.

Obojsmerná doprava

” V roku 2015 bude región CENTROPE bezproblémovo a rýchlo dosiahnuteľný zo všetkých svetových strán a v regióne bude vďaka dobre vybudovaným dopravným spojeniam garantované rýchle cestovanie. Vízia budúcnosti CENTROPE 2015, Viedeň 2006

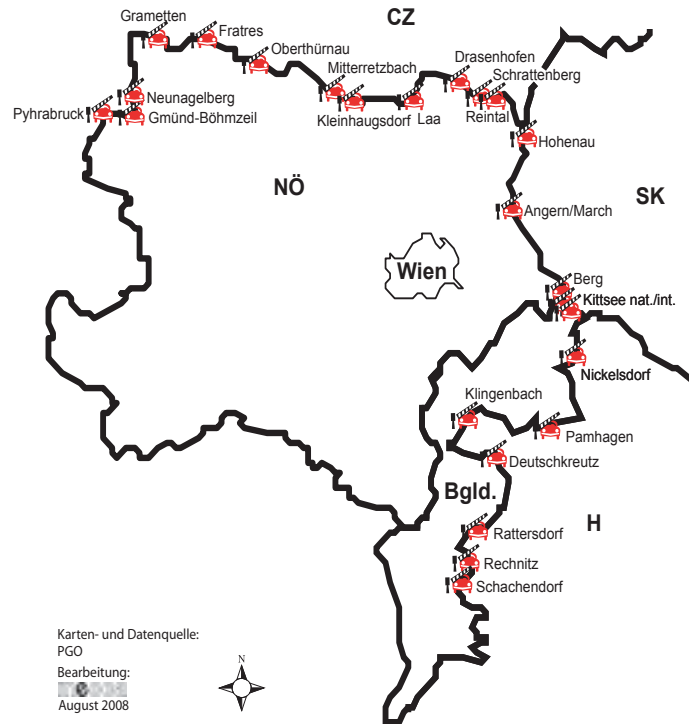

Tepny života Európskeho regiónu

Cesty, železnice, letiská a prístavy sú životnými tepnami úspešného hospodárskeho priestoru. Otvorením hraníc, rozšírením EÚ na východ a Schengenskou zmluvou výrazne vzrástla premávka v Európskom regióne.

Projekty infraštruktúry sú nevyhnutnosťou pre ďalší rozvoj regiónu.

Plánovacia pracovná skupina Východ skúmala cezhraničný pohyb osôb. V porovnaní rokov 1995 a 2005 narástol počet osobných vozidiel o 26 % a nákladných vozidiel o približne 7 %. V roku 2007 denne prešlo 25 hraničnými priechodmi asi 99 700 automobilov (50 300 prichádzajúcich, 49 400 odchádzajúcich; z toho 6,1 % nákladných automobilov).

EURegio spája

Sieť EURegio Rakúskych spolkových železníc (ÖBB) predstavuje atraktívnu, cezhraničnú ponuku sietí a taríf, ktorá zodpovedá rozdielnej úrovni príjmov v susedných krajinách. Cestovanie do a z Rakúska uľahčujú aj mesačné a týždenné cestovné lístky. V hodinovom intervale si možno vybrať najrôznejšie vlakové spojenia – od raňajších spojov do práce po nočné diskotékové vlaky ...

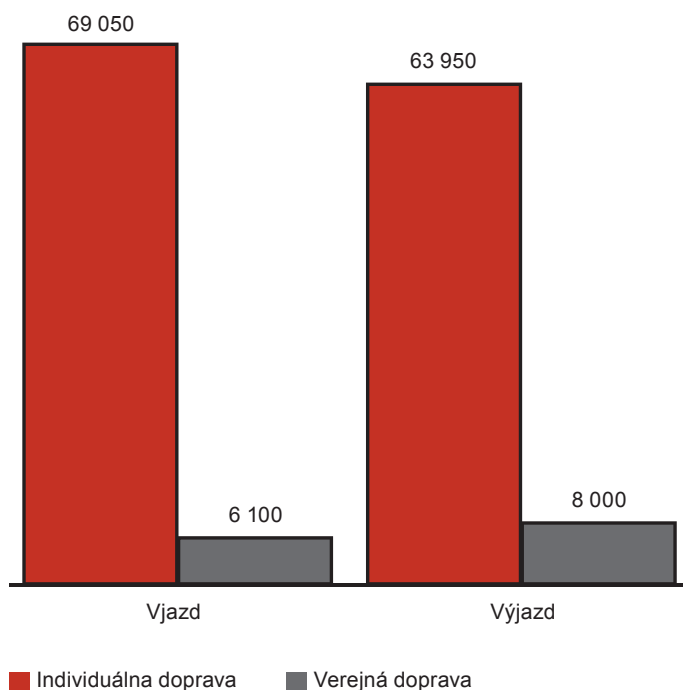

Hranice ako mosty k susedom

Takmer 150 000 ľudí denne cestuje cez hranice. Používajú väčšinou vlastný automobil, podiel verejnej dopravy pri vjazde do Rakúska tvorí iba 8,1 %, pri výjazde 11,1 %. Dôvody cesty uvádzané vchádzajúcimi osobami sa odlišujú od dôvodov vychádzajúcich osôb:

- Za nákupmi a službami prichádza denne viac osôb než vychádza.
- Doprava do Rakúska z dôvodov zamestnania je značne väčšia než opačne.
- Doprava do Rakúska za účelom dovolenky je výrazne nižšia než opačne.
- Malé rozdiely tvoria tí, čo cestujú vo voľnom čase.
- Prakticky rovnaký je počet prichádzajúcich a vychádzajúcich obchodníkov.

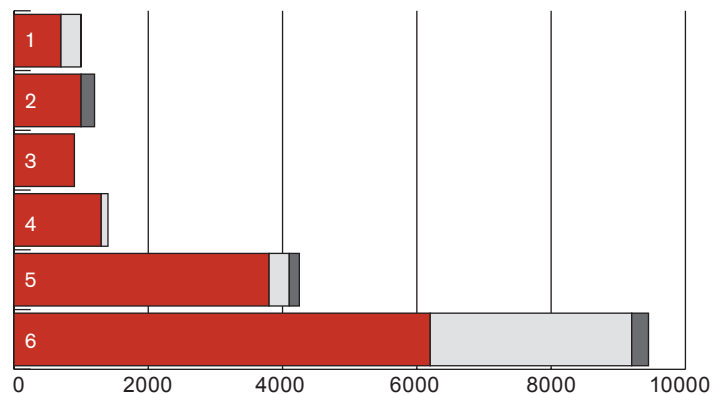

Zaujímavé je porovnať mestá Viedeň – Bratislava, Budapešť, Brno, Praha a Győr podľa využitia dopravných prostriedkov (severnú trasu nebolo možné popísať podľa presných cieľov, predpokladáme, že podstatnú časť môžeme priradiť mestám Brno a Praha):

Osoby / 24 hod., oba smery

■ Osobné auto/zájazdový autobus □ Vlák ■ Linkový autobus

1 - Wien - Győr | 2 - Wien - Praha | 3 - int. ÖV - Nordbahn
4 - Wien - Brno | 5 - Wien - Budapest | 6 - Wien - Bratislava

Železničný uzol strednej Európy

Wien-Hauptbahnhof <http://www.hauptbahnhof-wien.at>
Nová viedenská hlavná železničná stanica má byť dobudovaná v roku 2015. Všetky významné spoje povedú v budúcnosti cez tento železničný uzol.

Odporúča sa realizovať dopravno-politické ciele v regióne takto:

Železničná doprava

- Vysokorýchlostná trať má napojiť letiská Viedeň – Schwechat a letisko Bratislava na medzinárodnú železničnú sieť.
- Bratislava plánuje výstavbu mestskej koľajovej dopravy s napojením na železničnú sieť.
- V pláne sú elektrifikácia a výstavba dvojkofajnej marcheggskej vetvy Východnej železnice a elektrifikácia trate Gänserndorf – Marchegg.

Cestná doprava

- Severovýchodný obchvat Viedne (S1) zabezpečí šiestym prekrížením Dunaja napojenie na diaľnicu popri Dunaji (A22) a na severnú diaľnicu (A5).
- Severne od Dunaja ponúkne druhé vynikajúce spojenie medzi Viedňou a Bratislavou rýchlostná komunikácia cez Marchfeld (S8).
- Premávka v Bratislave bude v budúcnosti odľahčená tzv. nultým okruhom, diaľnicou D4.
- Severná diaľnica A5 vytvorí spojenie Viedeň – Brno – Praha a uzavrie tak medzeru v európskej diaľničnej sieti.

Vodná doprava na Dunaji

- So súhlasom rakúskeho národného parku Nationalpark Donauauen má byť po technických úpravách zabezpečená lodná doprava na Dunaji.

Regionálny územný vzor

	City Wien, City Bratislava *
	wichtiges Stadtzentrum Wien, überreg. Zentrum NÖ/Bgld. *
	Stadtteilzentrum Wien, Regionales Zentrum NÖ/Bgld. *
	Kleinregionales Zentrum NÖ/Bgld. *
* slowakische und ungarische Zentren in Anlehnung an Jordes+ Unterlagen (Dez. 2002)	
	dicht bebautes Stadtgebiet Wien-Bratislava, Siedlungskerne NÖ/Bgld
	größere zusammenhängende Siedlungsflächen
	Siedlungsachsen/-schwerpunkte
	regionale Entwicklungsachsen
	Entwicklung von größeren Betriebsgebieten (bestehend bzw. geplant; teilweise interkommunal)
	Güterverteilzentren (in Kombination mit Betriebsgebieten)
	Internationaler Flughafen
	Hafen
	Twin-City-Line (schnelle Schiffsverkehrsverbindung zw. Wien und Bratislava)

	Biosphärenpark Wienerwald (geplant)
	Nationalpark Neusiedler See/Seewinkel
	Nationalpark Szigetköz/kleine Schüttinsel (geplant)
	Landschaftsschutz- bzw. größere Naturschutzgebiete (NÖ, Wien, Slowakei), Grüngürtel Wien
	größere bestehende Waldflächen (außerhalb von Schutzgebieten)
	Nationalpark Donauauen als „Rückrat der grünen Mitte“ mit Nationalparkvorland
	Vernetzung des Grüngürtels Wien mit dem Umland (Sicherung der Landwirtschaft und Schaffung eines Landschafts- und Erholungsnetzes)

Bestand/Planung	
	überregional bedeutsames Schienennetz
	regional bedeutsames Schienennetz
	überregional bedeutsames Straßennetz
	regional bedeutsames Straßennetz
	Verlängerung der Wiener Straßenbahn bzw. Badner Bahn/U6 und Regionalbuskorridor
	wichtiger Regionalbuskorridor
	Staatsgrenze
	Bundeslandgrenze NÖ/Bgld.
	Stadtgrenze Wien/Bratislava

Perspektívny Európsky región

PGO - Plánovacia pracovná skupina Východ

Plánovacia pracovná skupina Východ

Náplňou práce tejto skupiny je vzájomné zosúladenie, koordinácia a príprava relevantných otázok územného plánovania spolkových krajín Burgenland, Dolné Rakúsko a Viedeň. Na rokovania sú pozývaní zástupcovia spolkových krajín, k projektom súvisiacim s mestom a okolím aj regionálni manažéri.

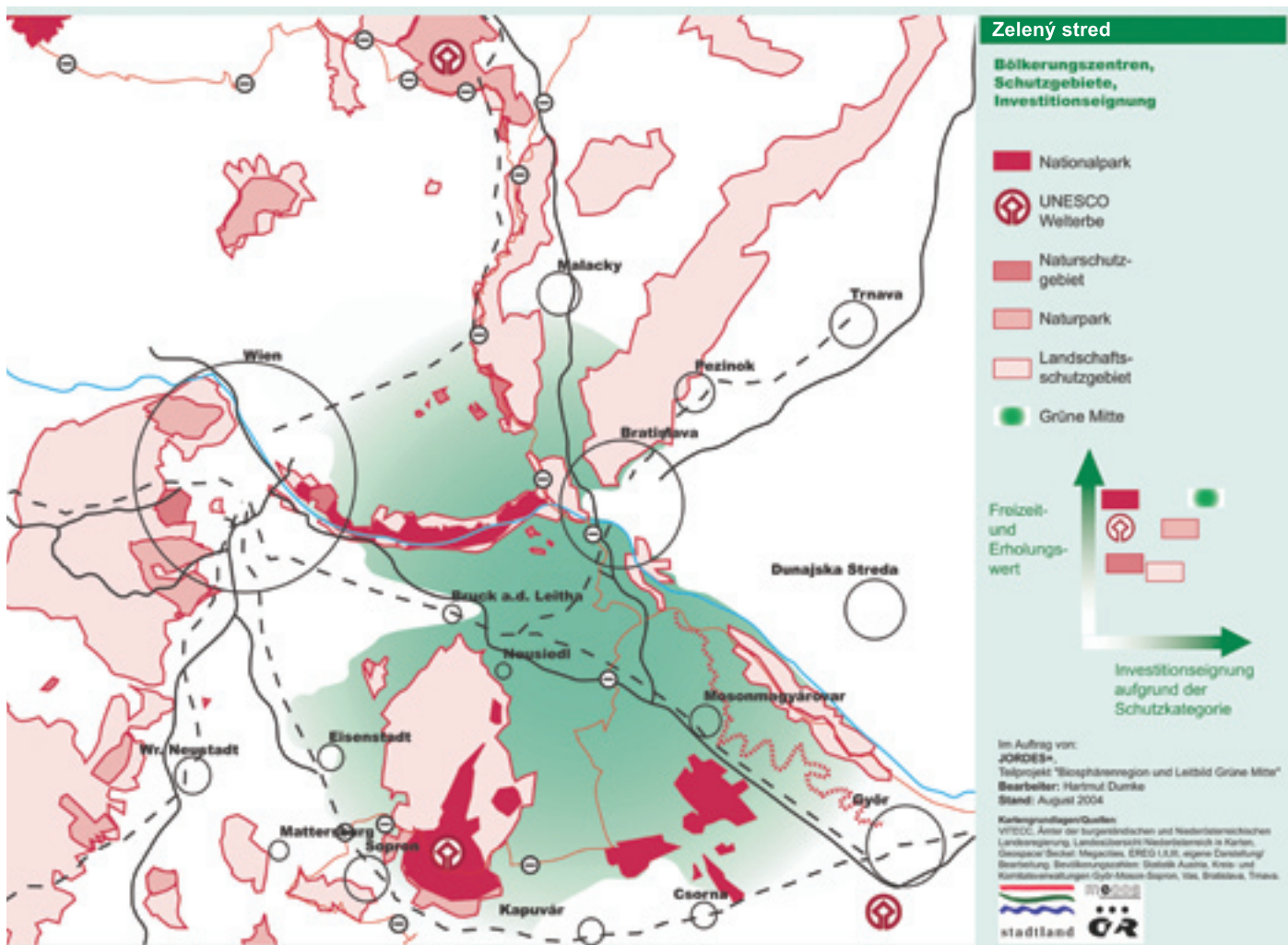
Dôležitú úlohu zohráva PGO v koordinácii cezhraničných aktivít a prepájaní sietí krajov, miest a regiónov. Jednou z dôležitých iniciatív podporujúcich internacionalizáciu bol medzičasom ukončený projekt JORDES+, spoločná stratégia regionálneho rozvoja oblasti Viedeň – Bratislava – Győr s cieľom zvýšenia blahobytu a zlepšenia kvality života.

Zelený stred

V koncepte PGO nazvanom Zelený stred sa má spojiť hospodársky rast s trvalým šetrením prírodných zdrojov.

Možnosti využitia sily vetra, geotermálnej energie a biomasy vo východnom regióne sú spracované v štúdiu PGO pod názvom Priestor a energetické potenciály.

Územie a energetický potenciál vo východnom regióne:

Výroba energie

Auftraggeber:

Inhaltliche Bearbeitung:

Mag. Stefan Pihl, DI Hartmut Dumke,
Dr. Hannes Schaffer

Quellen: ÖROK Atlas, Amt der NÖ Landesregierung; Geschäftsstelle für Energiewirtschaft,
Land Burgenland; Burgenland GIS; eigene Erhebung; eigene Darstellung

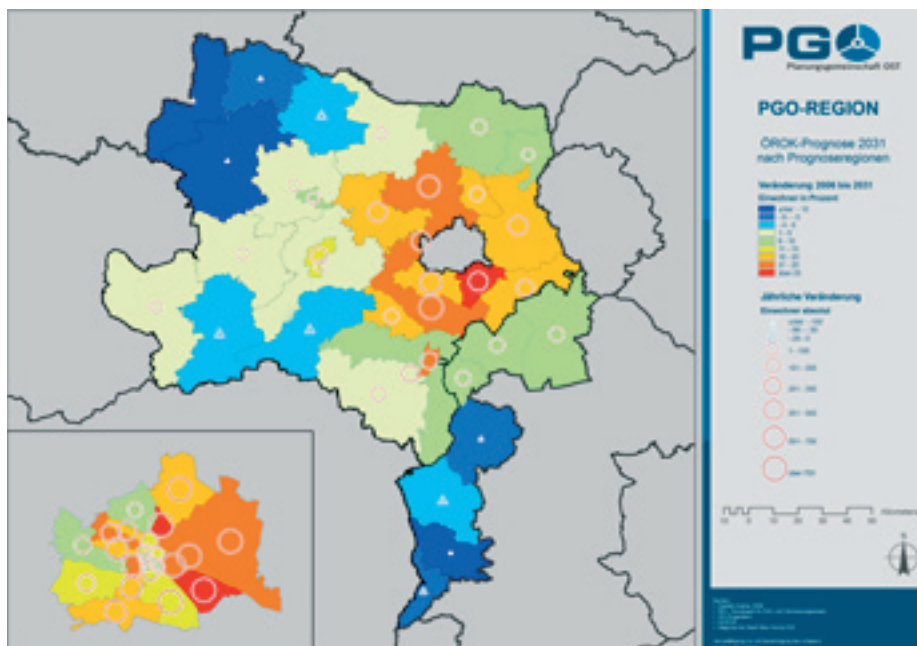
Stand: Wasserkraftwerke 2005, Windkraftanlagen 2005, Biomasse-KWK-Anlagen 2004, Bio-
gasanlagen 2007, Biomasse-Ferwärmanlagen 2007.

Perspektívy Európskeho regiónu

Vývoj obyvateľstva v „regióne krajín Východu“

Aktuálne prognózy zvyšovania počtu obyvateľov predpokladajú nárast obyvateľstva vo vienskej aglomerácii (vrátane okolia) do roku 2035 o približne 450-tisíc. PGO vytvára koncept politiky osídľovania „miesta budúcnosti východného regiónu“, aby zabránila suburbanizácii a zväčšovaniu veľkomiest.

Podľa ankety PGO z roku 2004 sa z nej vyplývajúce dôvody prisťahovalectva do vienskej aglomerácie stali podkladom budúceho plánovania:

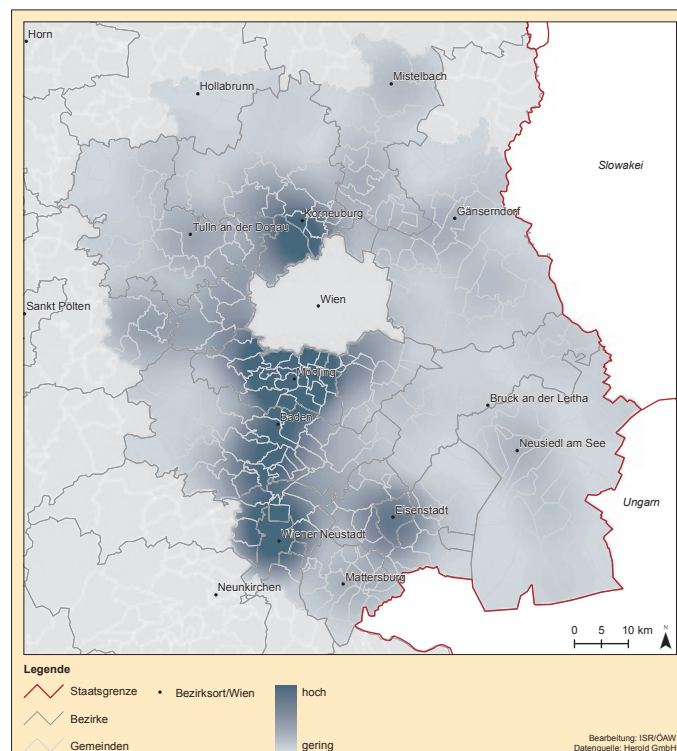
- výstavba verejnej dopravy – skrátenie času prepravy;
- spomalenie územného rozširovania (využívaním plošne jednoduchších stavebných útvarov, novostavby v uzatvorenom sídlisku, staršie objekty);
- zapojenie do verejného života podporou dobrovoľných aktivít zo strany prisťahovalcov;
- ďalšie vybudovanie širokopásmového internetu (Funk-LAN) – zabezpečenie práce z domu.

História PGO – Plánovacej pracovnej skupiny Východ

PGO bola založená 13. apríla 1978 ako spoločná organizácia na prípravu a koordináciu územne relevantných aktivít vo Viedni, v Dolnom Rakúsku a Burgenlande. Jej rozhodovacím orgánom sú predsedovia krajských vlád a referenti plánovania a financovania. Koordinátorom sú riaditelia krajských úradov. Kancelária PGO podlieha v rámci odborného vedenia úradne povereným referentom pre územné plánovanie v jednotlivých spolkových krajinách.

V kancelárii PGO pracujú ľudia zastupujúci vlastné spolkové krajiny: Eva Danzerová-Horvath, Dipl. Ing. Walter Pozarek a Dipl. Ing. Hans Schulz, Aloisia Schluder a Roman Rataj.

Creative Industries

V publikácii *Atlas zväčšujúcich sa mestských regiónov* popísala PGO vývoj regiónu Východ vo všeobecne zrozumiteľnej forme. Súčasťou atlasu Creative Industries, Lifestyle a služby EDV (elektronického spracovania údajov) sú užívateľom počítačov k dispozícii od roku 2009.

Regionálny rozvoj v akcii

Regionálny manažment Dolného Rakúska – úspešný regionálny vývoj

Regionálny manažment Dolného Rakúska podporuje obce, mestá, lokality, podniky, spolky a iniciatívy v piatich hlavných regiónoch krajiny.

Regionálny manažment Dolného Rakúska a jeho najdôležitejší kooperační partneri, regionálne rozvojové zväzy, zamestnávajú 45 pracovníkov. Analyzujú regionálnu situáciu, aby vedeli čo najlepšie využiť krajské, štátne a európske podporné programy. Spoločne s krajskými službami a spoločnosťami poskytujú poradenstvo záujemcom o projekty pri formulácii žiadostí a sú vždy k dispozícii pri ich realizácii.

Regióny Dolného Rakúska získali v programovom období 2000 – 2006 vďaka tejto spolupráci 220 miliónov eur z prostriedkov EFRE.

Regionálny manažment zabezpečuje:

- WIN krajský a regionálny rozvoj: podpora pri realizácii konceptu krajského rozvoja, regionálnych stratégií a „kľúčových projektov“,
- rozvoj mikroregiónov a kooperáciu obcí,
- rozvoj vidieka,
- európsku teritoriálnu spoluprácu,
- regionálne zosieťovanie, regionálne riadenie.

Regionálny manažment Dolné Rakúsko

Karten- u. Datenquelle: www.oerok-atlas.at | Bearbeitung: A.Dillinger | Stand: Juli 2008

Regionálny manažment **Burgenland GmbH (RMB)**

Od zaradenia Burgenlandu v roku 1995 ako cieľovej oblasti č. 1 v rámci pravidiel EÚ je Regionálny manažment Burgenland GmbH zastúpený v Eisenstadte a Pinkafelde.

Základnými úlohami sú monitoring a interná evaluácia schválených projektov z burgenlandských podporných programov EÚ, rozsah úloh regionálneho manažmentu sa však neustále rozširuje.

Ako podporné pracovisko cezhraničných programov EÚ

medzi Slovenskom, Maďarskom a Slovinskom pomáha burgenlandskému hospodárstvu a regionálnym spolkom v cezhraničných aktivitách.

Európske informácie patria k ich spektru služieb rovnako ako klasické úlohy miestneho regionálneho manažmentu (manažment a marketing prírodných parkov alebo LEADER manažment pre severný Burgenland).

Fakty

Burgenland

- Obyvatelia (2008): 281 190
- Rozloha: 3 965 km²
- Počet komunít: 171
- Počet obcí: 328
- Dĺžka štátnej hranice: 397 km
- Počet obecných úradov: 161
- Plocha Neziderského jazera: 320 km²

LEADER – Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale

Cieľom európskej politiky rozvoja vidieckych území je integrácia úspešnej metodiky LEADER do programu Vidiecky rozvoj. Lokálna akčná skupina (LAG) vypracuje lokálnu stratégiu rozvoja.

Tzv. bottom-up má pritom centrálny význam – ľudia rozvíjajú svoje regióny priamo na mieste. V centre záujmu sú inovačné koncepty a projekty. V Dolnom Rakúsku a Burgenlande je 21 LEADER regiónov.

Integračné putovné divadlo v južnom Burgenlande

Táto „burgenlandská rodinná sága“ sa zaoberá rozšírením EÚ a otázkou originálnej juhoburgenlandskej identity. Na príklade rodiny Koeszegiovcov ukazuje, ako by mohli v budúcnosti vyzerať pracovné perspektívy predovšetkým pre ženy.

Tekvicové slávnosti v Retzi

Pri každoročnej tekvicovej slávnosti v gurmánskej lokalite Dolného Rakúska Retz je „Bluza“ (rakúsky výraz pre guľaté tekvice) centrom kulinárskej aj dekoratívnej pozornosti. Jedlá z tekvice si našli miesto v modernej kuchyni aj vďaka týmto slávnostiam.

Kontakty s okolím

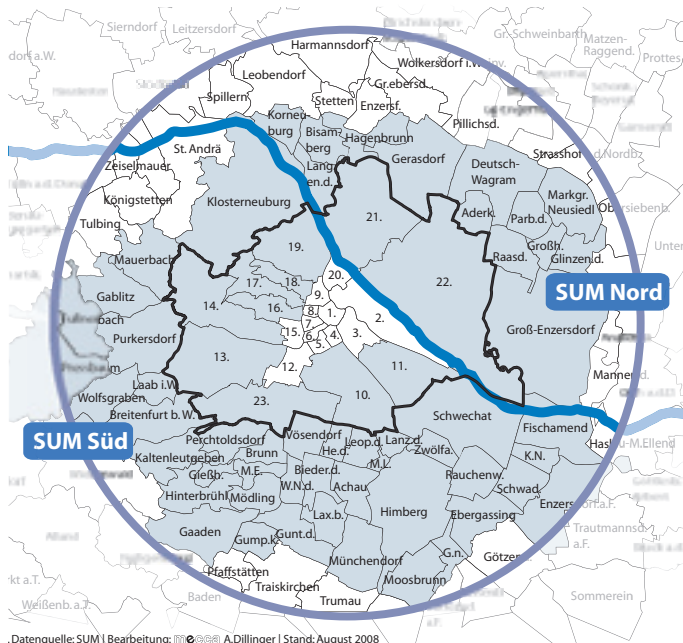

Manažment mesto – okolie (SUM) Viedeň – Dolné Rakúsko

Politicky, administratívne a v každodennom živote je hranica medzi mestom a vidiekom, teda dolnorakúskymi obcami, veľmi vyhranená. Manažment mesto – okolie (SUM) založený

mestom Viedeň a krajom Dolné Rakúsko na prekonanie tejto hranice spolupracuje v dvoch oblastiach: severne od Dunaja (SUM Sever) zasahujú poľnohospodársky využívané oblasti hlboko do mesta Viedeň, južne od Dunaja (SUM Juh) prevládajú Viedenský les a rozsiahle priemyselné zóny.

Najdôležitejšie úlohy SUM spočívajú v podpore dolnorakúskych obcí pri spolupráci s viedenskými okrajovými časťami, pri výmene informácií týkajúcich sa rozvoja sídlisk, plánovania krajiny a dopravy a v podpore rozhodujúcich činiteľov v regióne pri návrhu konkrétnych riešení.

Hlavné témy SUM

- Rozvoj sídlisk a sídiel firiem
- Kyvadlová a nákladná doprava
- Príroda ako rekreačný a hospodársky faktor

.Datenquelle: SUM | Bearbeitung: A.Dillinger | Stand: August 2008

SUM Viedeň – Dolné Rakúsko v praxi

Fórum dialógu na tému letisko Viedeň – Schwechat priviedlo k jednému stolu zástupcu viedenských okresov Mödling, Schwechat a zástupcov obcí Bruck/Leitha a Baden, aby spoločne zosúladiли záujmy všetkých strán ovplyvnených blízkosťou letiska.

Mapa voľnočasových aktivít vo Viedni a v Dolnom Rakúsku

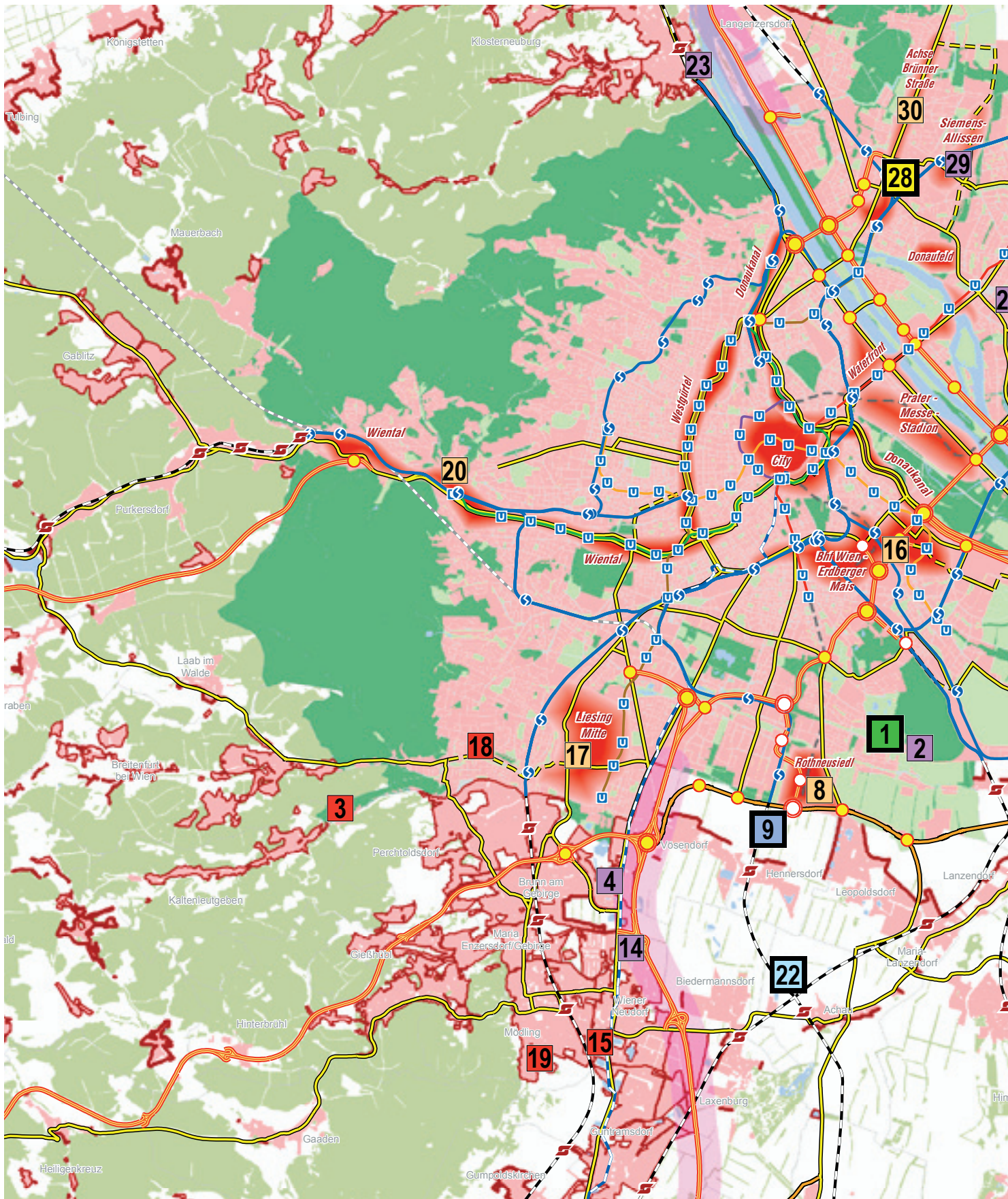
Z iniciatívy SUM vzniká v súčasnosti cyklistická mapa s ponukou voľnočasových aktivít v okrajových častiach Viedne a Dolnom Rakúsku. Sú v nej zaznačené aj menej známe miestne cyklistické trasy, ako aj tipy na gastronomické špeciality a výlety.

VIA SUM

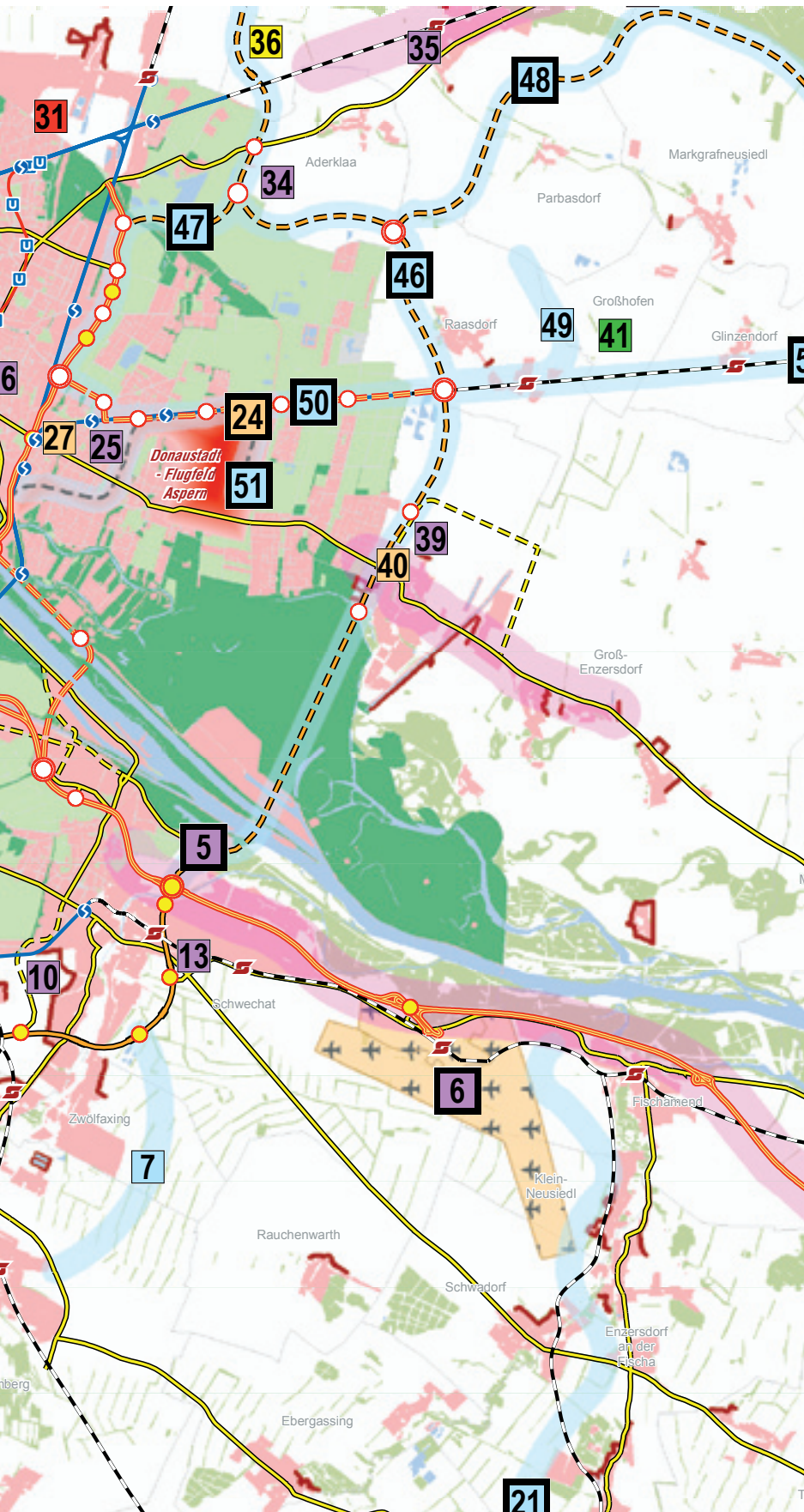
VIA SUM je strediskom výmeny informácií pre regióny, kraje, okresy, obce a autorov projektov. V regióne poskytuje priestor na diskusiu o projektoch prekračujúcich hranice obcí.

Verejná doprava

- Železničná sieť ÖBB
- Zastávky ÖBB
- Viedenský les a tunel v Lainzi (projekty ÖBB)
- Prímestská železnica (S-Bahn)
- Zastávky prímestskej železnice
- Metro
- Rozšírené metro
- Zastávky metra
- Badenská trať (Badner Bahn)

Cestná doprava

- Diaľničná križovatka
- Diaľničná križovatka – plánovaná / vo výstavbe
- Diaľničné napojenie
- Napojenie hlavnej cesty B
- Napojenie – plánované / vo výstavbe
- Diaľnica
- Diaľnica – v pláne / vo výstavbe
- Rýchlostná komunikácia
- Rýchlostná komunikácia – v pláne / vo výstavbe
- Hlavná cesta B
- Hlavná cesta B – v pláne / vo výstavbe
- Letisko Viedeň – Schwechat

- Hranice obce
- Rozvojové osi (Dolné Rakúsko)
- Pozemky vo výstavbe (Dolné Rakúsko)
- Plošné hranice sídlisk v Dolnom Rakúsku
- Liniárne hranice sídlisk v Dolnom Rakúsku
- Zalesnené oblasti v Dolnom Rakúsku
- Vodstvo

Cielové oblasti mestského rozvoja (Viedeň)

- Dopravné plochy
- Rekreačné oblasti (cintoríny, vidiecke oblasti)
- Záhrady (na celoročné bývanie / záhradné plochy)
- Zmiešaná stavebná oblasť
- Zmiešaná stavebná oblasť – priemyselná výstavba
- Zmiešaná stavebná oblasť – obchodná časť
- Priemyselné oblasti, zvláštne oblasti
- Oblasti na bývanie, bytová oblasť – obchodná štvrť
- Oblasti záhradných sídlisk
- Chránené oblasti (júky)

SUM projekty

Plánované využitie / funkcia

- Bývanie
- Práca / vzdelávanie
- Voľný čas
- Zmiešané využitie
- Špeciálne využitie
- Bodová dopravná infraštruktúra
- Dopravné spojenie

Regionálne pôsobenie (napr. vojný čas)

- 14 Všetlopolné
- 15 Presahujúce hranice obce

Spoločne namiesto individuálne

Clusterland Centrope

Pojem klaster označuje územnú koncentráciu a zosieťovanie podnikov, výskumných a vzdelávacích inštitúcií, ale aj verejnej správy na jednu tému alebo v rámci jedného odvetvia.

Dvadsaťdva iniciatív klastrov v CENTROPE sa odlišuje obsahovým zameraním, štruktúrou a financovaním, ciele sú však totožné:

- Malé a stredné podniky sa rozvíjajú v kooperácii, na čo by individuálne nemali žiadne zdroje.
- Výskumné inštitúcie získavajú pre svoje výskumné projekty orientované na prax prístup k firmám.
- Veľkopodniky sa stretávajú s vhodnými regionálnymi dodávateľmi a spoločne s verejnou správou sa zosúladujú vzdelávací dopyt a ponuka.

Automotive Cluster CENTROPE

Táto cezhraničná platforma bola založená na to, aby bolo možné akceptovať výzvy expandujúceho automobilového trhu.

Takmer 5 % svetovej automobilovej produkcie sa realizuje v rozmedzí 300 km od Viedne, v roku 2008 sa v tomto priestore vyprodukovali 3 milióny vozidiel.

	Klaster	Partneri
Dolné Rakúsko	Stavba. Energia. Životné prostredie	189
	Umelá hmota (v spolupráci s Horným Rakúskom)	84
	Potraviny	neudáva
	Wellbeing	90
	Logistika	neudáva
Južná Morava	Nábytok	35
	CEITEC	15
	Brniansky Water Treatment	16
Západné Maďarsko	Panónsky klaster mechatroniky	44
	PANFA klaster drevársky a nábytkársky	127
	Panónsky klaster termálny	38
	Panónske obnoviteľné energie	11
	Panónsky textil	30
	Panónska logistika	26
	PANAC	neudáva
Burgenland	Umelé hmoty	20
	Informácie a komunikácia (ITC)	22
Západné Slovensko	Automotive Cluster západné Slovensko	neudáva
Viedeň	Life Science Vienne Region	> 100
	Vienna IT Enterprises	130
	Viedeň Products	51
Medzinárodne	Automotive Cluster Centrope	125
	Automotive Cluster Vienna Region	106

Inovácie

Firmy a vedci v Európskom regióne nepretržite rozvíjajú pre zachovanie medzinárodnej konkurencieschopnosti inovačné podnety, postupy a produkty.

Campus Vienna Biocenter

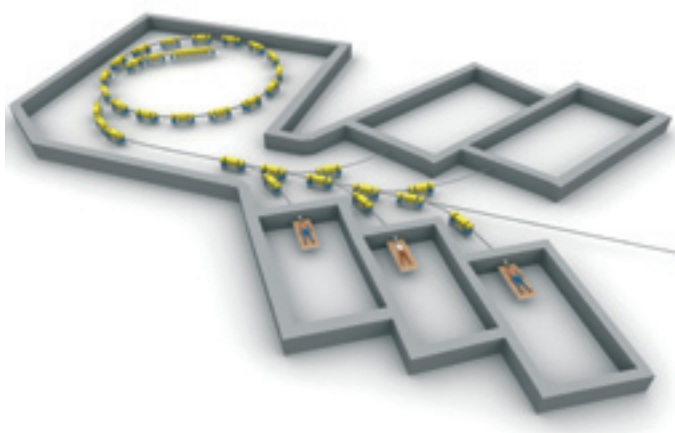
Campus Vienna Biocenter tvoria vedecké zariadenia a firmy so zameraním na výskum rakoviny a kmeňových buniek, molekulárnu biológiu a biotechnológiu.

Pracuje tu tisíc vedcov viac než 40 národností.

Know-how pre biomasu z Burgenlandu

V energeticky sebestačnom mestečku Güssing ponúka Európske centrum obnoviteľných energií (EEE) informácie o regionálnom energetickom samozásobovaní zo surovín a zvyškov biologického pôvodu. Jedno z najväčších rakúskych zariadení na využitie biomasy zásobuje mesto prostredníctvom diaľkového vykurovania.

MedAustron

Toto výskumné pracovisko na liečenie rakoviny a centrum pre nádorovú terapiu iontovým žiarením je plánované vo Wiener Neustadt. Po jeho dokončení tu môže byť ročne vyšetrených 1 200 pacientov, ktorých nádory sa nachádzajú blízko orgánov citlivých na ožiarenie (napr. v blízkosti chrbtice, mozgu, očí). Skúšobná prevádzka je naplánovaná na rok 2013.

Stratégia FTI

Výskumná, technologická a inovačná stratégia na posilnenie Viedne ako stredoeurópskeho sídla výskumu a inovácie obsahuje päť hlavných rozvojových bodov:

- Ľudské zdroje: múdre hlavy do Viedne
- Tematické ťažisko: viditeľne a relevantne
- Výskum sa stretáva s mestom: učenie a verejnosť
- Inkubátor na výskum a inovácie: realizácia novínok
- Výskumné a inovačné miesto v Európe: Viedeň ako medzinárodný sieťový uzol

Motory Európskeho regiónu

Rozšírenie EÚ na východ, koncentrácia na technológie budúcnosti a prvotriedna kvalita života – to sú tri turbofaktory, ktoré z tohto regiónu vytvorili v posledných rokoch najvýznamnejšiu hospodársku oblasť strednej Európy.

S rozšírením EÚ v roku 2004 získal štvoruholník Česko, Slovensko, Maďarsko a Rakúsko zásadný impulz a novú dynamiku. Rakúske rozvojové a hospodárske agentúry ponúkajú ekonomickú a technologickú podporu a zároveň sú vhodnými kontaktnými miestami a partnermi pre medzinárodných investorov. Úzko pri tom spolupracujú s partnerskými inštitúciami v susedných krajinách.

Najdôležitejšie kontaktné miesta v regióne CENTROPE

Rakúsko

ecoplus. Dolnorakúska
hospodárska agentúra GmbH
Hospodársky servis Burgenland
akciová spoločnosť (WiBAG)
Viedenský podporný fond pre hospodárstvo (WWFF)

Slovensko

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania (NADSME)
Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Česká republika

Regionálna hospodárska komora Brno
CzechInvest – agentúra na podporu podnikania a investícií
CzechTrade – agentúra na podporu obchodu

Maďarsko

Západopanónska agentúra pre regionálny rozvoj
Priemyselná a obchodná komora Győr-Moson-Sopron
Hungarian Investment and Trade
Development Agency (ITDH)

ecoplus. Dolnorakúska hospodárska agentúra GmbH

Agentúra založená pred viac než 45 rokmi zabezpečuje servis a je priesečníkom medzi hospodárstvom a politikou, podnikaním a správou, investormi a iniciátormi regionálnych projektov.

Fakty

Počet podnikov v roku 2005

PGO – región 120 442

Rakúsko 280 825

Počet zárobkovo činných občanov v roku 2006

PGO – región 1 681 400

Rakúsko 4 025 300

Miera nezamestnanosti v roku 2006

PGO – región 6,5 %

Rakúsko 5,2 %

Priemerná hrubá mzda zamestnancov v roku 2004

PGO – región 25 899 eur

Rakúsko 24 583 eur

Zakladanie nových podnikov v roku 2006

PGO – región 15 258

Rakúsko 30 162

Regionálne HDP na obyvateľa v % v porovnaní s priemerom krajín EÚ v roku 2005

PGO – región 136,9 %

Rakúsko 128,8 %

Hospodársky servis Burgenland, akciová spoločnosť (WiBAG)

WiBAG dáva impulzy, iniciuje hospodársky rast, je centrou na podporu hospodárstva a slúži ako servisné stredisko a ako hospodársky „think tank“ v Burgenlande.

Viedenský podporný fond pre hospodárstvo (WWFF)

WWFF je centrálnym hospodársko-politickým nástrojom mesta Viedeň. Cieľom jeho činnosti je posilnenie viedenských podnikov a ich inovatívnej sily. Za účelom zvyšovania medzinárodnej konkurencieschopnosti pracuje WWFF na trvalej modernizácii Viedne ako ekonomického sídla.

Veterné turbíny a kukuričné steblá

Dve tretiny národného energetického dopytu pokrývajú Rakúšania z fosílnych energetických zdrojov, napriek tomu je už dávno známa energia z obnoviteľných zdrojov.

Táto energia podstatne prispieva k ochrane ovzdušia, zvyšuje hodnoty vytvárané v regióne a dáva základ trvalému rozvoju osídľovania.

V Rakúsku môže byť 560 000 domácností zásobovaných veternou elektrinou, 90 % tejto energie sa vyrába na východe Rakúska. Približne 60 000 domácností by mohlo byť zásobovaných teplom zo štyroch geotermálnych oblastí. Biomasa by mohla pokryť dopyt po teple pre 1,8 milióna obyvateľov na východe Rakúska.

Energetický park Bruck/Leitha

Energetický park Bruck/Leitha je inovačným centrom a motorom rozvoja v oblasti obnoviteľných energií, poháňa viaceré veterné parky a dve teplárne na biomasu zabezpečujú diaľkové vykurovanie.

Elektrárň na biomasu v Simmeringu

V roku 2006 bola vo Viedni – Simmeringu uvedená do prevádzky najväčšia drevom vykurovaná elektrárň na biomasu. Zásobuje elektrinou 48 000 domácností, ďalších 12 000 teplom vďaka diaľkovému vykurovaniu.

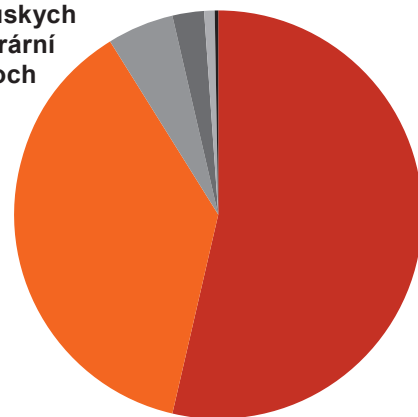
Burgenlandská akciová spoločnosť na hospodárenie s elektrinou (BEWAG) slávi 50-ročné jubileum

Dodávateľ energetických služieb BEWAG sa rozrástol na úspešný koncern s medzinárodným zameraním. Dcérska spoločnosť BEWAG Austrian Wind Power je najväčším producentom veternej energie v Rakúsku.

Výkon rakúskych veterných elektrární v megawattoch

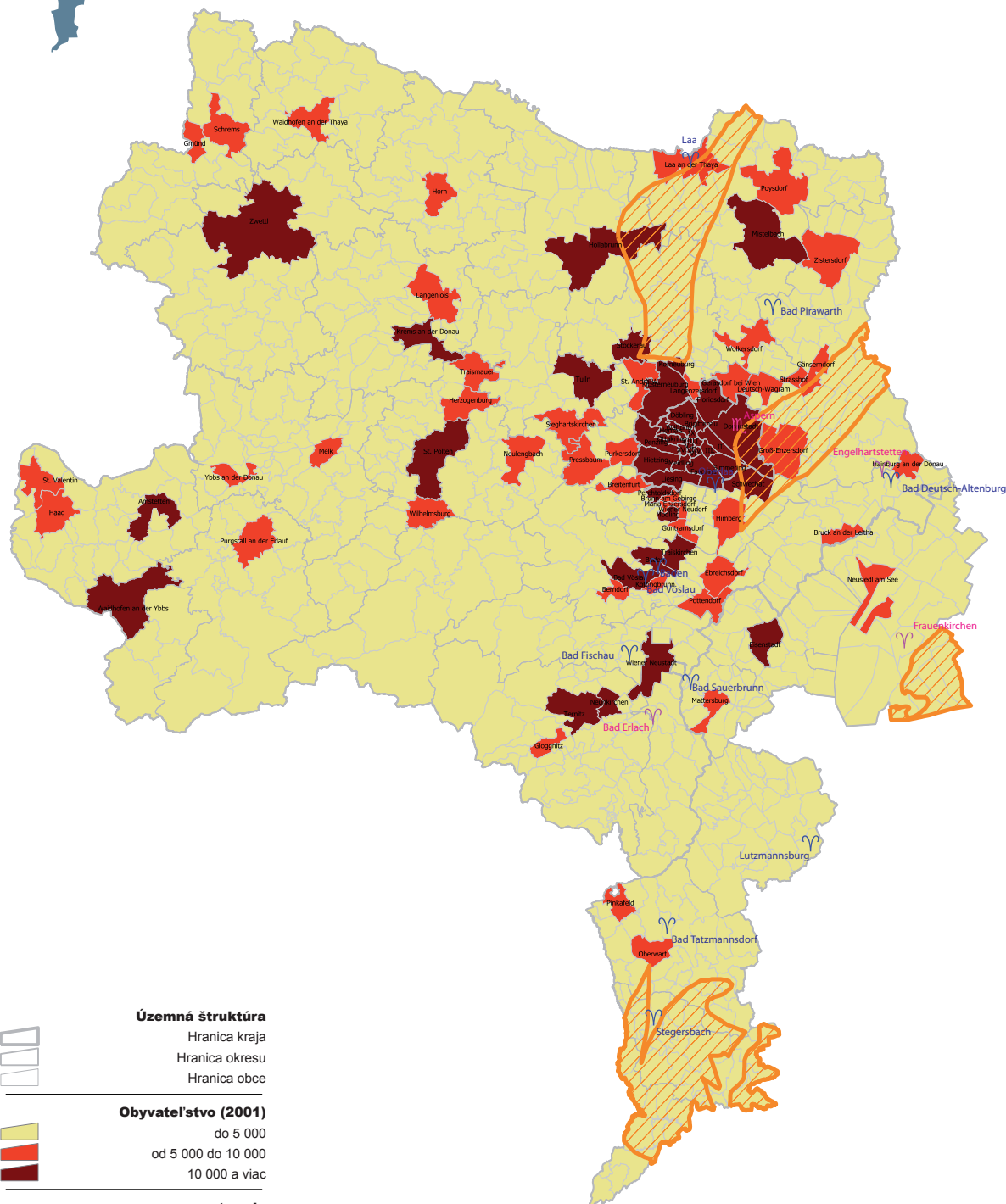
Rakúsko	981,5
Dolné Rakúsko	527,3
Burgenland	369,2
Štajersko	49,8
Horné Rakúsko	26,4
Viedeň	8,3
Korutánsko	0,5

Územie a energetické potenciály vo východnom regióne: Geotermia: perspektívne oblasti, štruktúra obyvateľstva

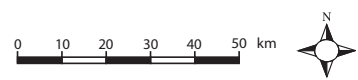
Územná štruktúra
 Hranica kraja
 Hranica okresu
 Hranica obce

Obyvateľstvo (2001)
 do 5 000
 od 5 000 do 10 000
 10 000 a viac

geotermia
 geotermicky perspektívna oblasť
 termálne pramene (jestvujúce)
 termálne pramene (plánované)
 geotermálna tepláreň (plánované)

Auftraggeber: **Inhaltliche Bearbeitung:** Mag. Stefan Pilha, DI Hartmut Dumke, Dr. Hannes Schaffer

Zdroje: Dr. Godfrid Wessely (Územia nádeje), Centropemap, Statistik Austria;
 Vlastné zobrazenie.
Stav: 2007

Bratislava

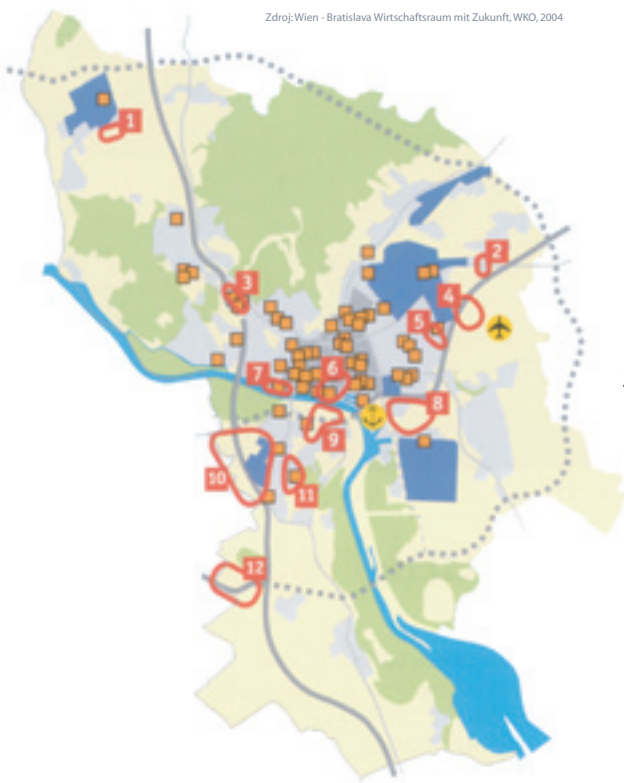
Bratislava sa rozprestiera na Dunaji – križovatke dôležitých obchodných ciest.

Spoločne s Viedňou a Brnom tvorí hlavné mesto Slovenska trojuholník najdôležitejších miest v Európskom regióne. Vzdialené od seba 50 km sú Viedeň a Bratislava – „Twin Cities“ – najbližšie položené hlavné mestá v Európe. Ako významné centrum obchodu disponuje Bratislava medzinárodným veľtrhom a veľmi dobrým dopravným spojením. Hospodárstvo sa opiera predovšetkým o automobilový, ale aj o chemický, strojársky, elektrotechnický a potravinársky priemysel. K rastúcim regionálnym odvetviam ekonomiky patria aj informačné a komunikačné technológie. Ako kultúrne centrum ponúka Bratislava obyvateľom i návštevníkom mesta bohatý výber podujatí všetkých žánrov.

- Priemyselné zóny
- Prevažujúce kancelárske plochy
- Rozvojové oblasti

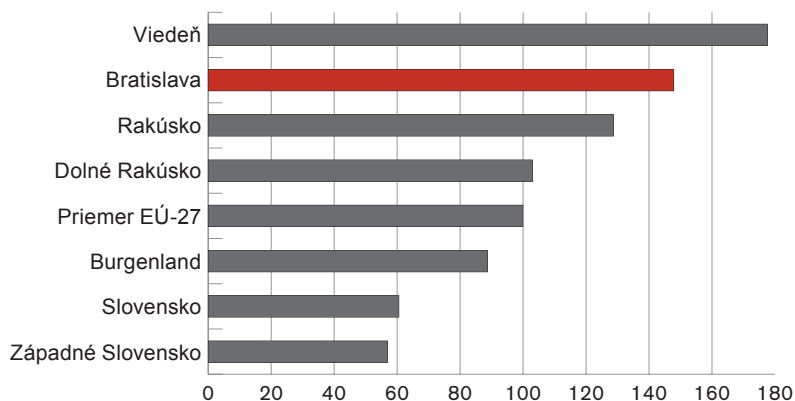
Zdroj: Wien - Bratislava Wirtschaftsraum mit Zukunft, WKO, 2004

Vedeli ste, že ...

- ... Bratislava bola stáročia hlavným mestom Uhorska a korunovačným mestom uhorských kráľov?
- ... v rakúsko-uhorskej monarchii viedla električková trať medzi centrami Viedne a Bratislavy?
- ... bratislavský región vytvára viac než jednu štvrtinu slovenského HDP?
- ... Bratislava je sídlom ôsmich univerzít s 30 fakultami a viac než 50 000 študentmi?

Regionálny HDP na obyvateľa v % EÚ-27 (2005)

Fakty

- Počet obyvateľov v roku 2007: 426 091
- Rozloha: 368 km²
- Hustota: 1 159 obyvateľov/km²
- Miera nezamestnanosti v roku 2007: 1,8 %

Dynamický hospodársky vývoj Bratislavy sa odzrkadľuje v mnohých mestských rozvojových projektoch:

Eurovea

Na ľavom brehu Dunaja v blízkosti Slovenského národného divadla vzniká mestská štvrť Eurovea s obchodmi, kancelárskymi budovami, bytmi a priestormi na voľnočasové aktivity. Plánovaná Pribinova galéria bude najväčším obchodným centrom Slovenska.

Twin City Liner

Rýchlostný katamarán Twin City Liner spája Viedeň a Bratislavu po vodnej ceste od roku 2006. Plavba z centra Viedne do centra Bratislavy trvá 75 minút. Nie je to však obyčajné lodné spojenie po Dunaji – je to aj symbol zblíženia dvoch hlavných miest.

Twin City

V bývalej priemyselnej oblasti neďaleko Dunaja má byť do roku 2012 postavená ďalšia multifunkčná obytná a obchodná štvrť s novou autobusovou stanicou. Komplex sa skladá zo 42-poschodového výškového domu spojeného s ďalšími obytnými a úradnými budovami a taktiež so štvorhviezdičkovým hotelom.

Brno

Brno je druhým najväčším mestom Českej republiky a srdcom Moravy.

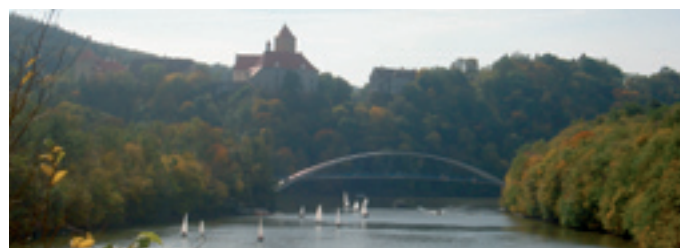
Fakty

Počet obyvateľov 2007: 367 031

Rozloha: 230 km²

Hustota: 1 593 obyvateľov/km²

Miera nezamestnanosti v roku 2006: 6 %

S Viedňou a Bratislavou tvorí trojuholník najdôležitejších miest Európskeho regiónu. Poloha na transeurópskych cestných a železničných koridoroch vytvára z mesta dôležitý dopravný uzol. V období rakúsko-uhorskej monarchie sa Brno hovorilo „rakúsky Manchester“. Dnes sú jeho dôležitými priemyselnými odvetviami strojárstvo a elektrotechnika. Výrazne rozvinutý sektor služieb tvoria banky, poisťovne a správne inštitúcie.

Brno sa za viac než 70 rokov etablovalo ako medzinárodné mesto veľtrhov, výstavné plochy sa neustále modernizujú a rozširujú. Podobu mesta dotvárajú početné univerzity a výskumné inštitúcie. Brnianska priehrada a Moravský kras s preslávenými jaskyňami ponúkajú optimálne možnosti trávenia voľného času v okolí Brna.

Mesto Brno ide cestou ambiciózneho mestského rozvoja, čím poskytuje nové impulzy v národnom, ako aj medzinárodnom meradle.

Brno ako priemyselné mesto s dlhoročnou tradíciou sa pýši mnohými príkladmi priemyselnej architektúry z tzv. gründer-ského obdobia. Veľké plochy, často v centre mesta či v zaujímavých lokalitách, sú teraz prázdne. Moderná architektúra a revitalizácia si kladú za úlohu vdýchnuť nový život aj týmto častiam mesta.

Južné centrum Brno

V tomto projekte má na rozlohe 100 ha vzniknúť mestské centrum so zariadeniami pre samosprávu, kultúru a zábavu, ale taktiež s obchodmi a bytmi. Nové dopravné osi a električková a autobusová doprava majú sprístupniť túto mestskú časť a spojiť ju s ďalšími časťami mesta.

Nová železničná stanica Europoint

Brno je od roku 1839 prepojené s Viedňou severnou traťou, prvou železničnou traťou monarchie medzi dvoma veľkomestami.

Centrálne položená, architektonicky významná brnianska hlavná železničná stanica v súčasnosti kapacitne nestačí. Preto má byť postavená nová hlavná stanica na juhu mesta. Stará stanica bude zachovaná na účely regionálnych rýchlodráh.

Győr

Komitátne mesto Győr má mnoho prívlastkov – hovorí sa mu mesto riek, barokové mesto, mesto festivalov alebo stretnutí.

Győr leží asi v polovici cesty medzi Viedňou a Budapešťou na riekach Raab, Rabnitz a Mošonský Dunaj. Barokové centrum mesta, neďaleký kláštor Pannonhalma, súčasť svetového kultúrneho dedičstva UNESCO, a lužná a riečna krajina Žitného ostrova ponúkajú široké možnosti turistického využitia.

Dnes je toto mesto druhým najväčším priemyselným centrom Maďarska po Budapešti. Rozvinuté štruktúry ako napr. panónsky Automotive Cluster umožňujú dynamický hospodársky rozvoj. Nadregionálny význam mesta posilňujú rozsiahle zahraničné investície a veľký podiel kvalifikovaných pracovných síl.

Győr je od roku 1994 sídlom AUDI HUNGARIA MOTOR Kft. Približne 6 000 zamestnancov tu vyrába takmer kompletnú paletu motorov koncernu Audi. Tento podnik bol v roku 2006 najväčším exportérom krajiny.

Fakty

Obyvateľstvo 2006: 128 272

Rozloha: 175 km²

Hustota: 731 obyvateľov/km²

Nezamestnanosť 2006: 3 %

Západomaďarské mesto Győr vsádza na dynamický rozvoj. Zvýšenie atraktivity verejného priestoru zlepšuje kvalitu života.

Energeticky efektívne budovy

Renováciami a prestavbami veľkých panelových sídlisk, ktoré vedú k úsporám energií, chce mesto prispieť k ochrane ovzdušia.

Autopolis

Vytváranie širšej dodávateľskej siete a logistiky má podporiť už teraz významný automobilový priemysel a cieľenou politikou prilákať do tejto priemyselnej oblasti ďalšie medzinárodné firmy.

Nové smery v politike nakladania s odpadmi

Modernizácia odpadového hospodárstva je základným garantom ochrany životného prostredia a efektivity. Preto sa v spolupráci s okolitými obcami vyvíja integrovaný systém triedenia odpadu, recyklácie a likvidácie odpadu v súlade so životným prostredím.

Európska metropola Viedeň

Viedeň – majster Európy

Viedeň je mestom s najvyššou kvalitou života a jedným z najbezpečnejších miest Európy. Sociálny systém Viedne a okolia sa vyznačuje nadpriemerne hustou sieťou starostlivosti. Vďaka blízkosti stredo- a východoeurópskych trhov je Viedeň hlavnou hospodárskou a kultúrnou metropolou strednej Európy.

Kultúra a príroda

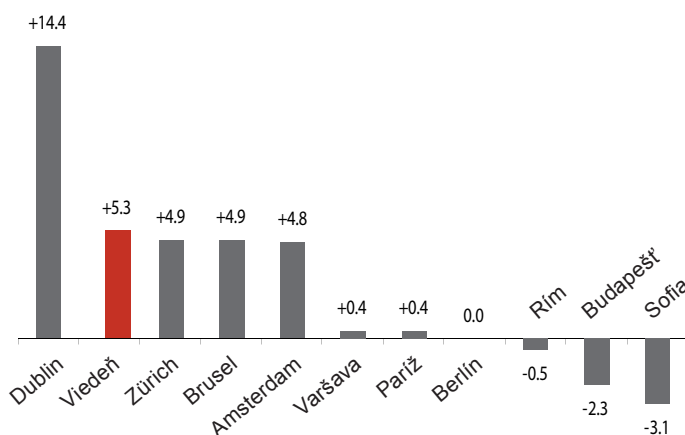
Európsky región ponúka bohaté kultúrne zážitky a neporušenú prírodu. Viedeň má v rámci porovnateľných veľkomiest zvláštne postavenie. Zeleň zaberá takmer polovicu plochy mesta. Štvrtina sú prírodné chránené oblasti. Iba hodinu trvá cesta z Viedne do niekoľkých národných parkov. V oblasti kultúry využíva región lákavé spojenie tradície a moderny. Viedeň sa prezentuje ako svetová metropola hudby.

Top Ten - miest v oblasti kvality života:

1. Zürich
  2. Viedeň, Ženeva
  4. Vancouver
  5. Auckland
  6. Düsseldorf
  7. Mníchov, Frankfurt
  9. Bern
  10. Sydney
- (Štúdia Mercer Human Resource Consulting 2008)

Vývoj počtu obyvateľov európskych územných aglomerácií v rokoch 2005 – 2015 v percentách

Zdroj: UNO - Urban Agglomerations 2005.

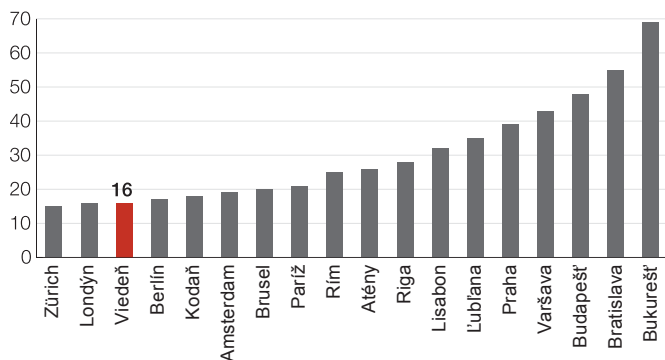

Konkurencieschopné hospodárstvo

V rámci EÚ je Viedeň piatym najbohatším regiónom. Mesto vykazuje so 178 % priemeru EÚ najvyšší HDP v CENTROPE. Stovky podnikov tu majú zriadené centrály pre východnú Európu. V roku 2007 dosiahla Viedeň nový rekord, keď tu zriadilo nové sídla 115 medzinárodných podnikov.

Nevyhnutný pracovný čas na nákup jedného Big Mac v roku 2006 v minútach

Quelle: UBS, „Preise und Löhne“, Ausgabe 2006.

Suma je vydelená čistou hodinovou mzdou zo 14 povolaní.

Turistický boom

Viedeň patrí k najobľúbenejším destináciám medzinárodnej mestskej turistiky. V počte prenocovaní patrí k Top 10 v Európe. V počte medzinárodných kongresov celosvetovo obsadzuje druhé miesto za Parížom, čo jej popularitu v tomto sektore ešte podčiarkuje.

Vzdelanie

Vo všetkých štatistikách o vzdelaní sa Viedeň s okolím umiestňuje nad európskym priemerom. Množstvo školských a vysokoškolských zariadení je základom vysokej úrovne vzdelania a významný je tu aj podiel akademikov medzi ekonomicky produktívnymi osobami v porovnaní s Rakúskom a Európou.

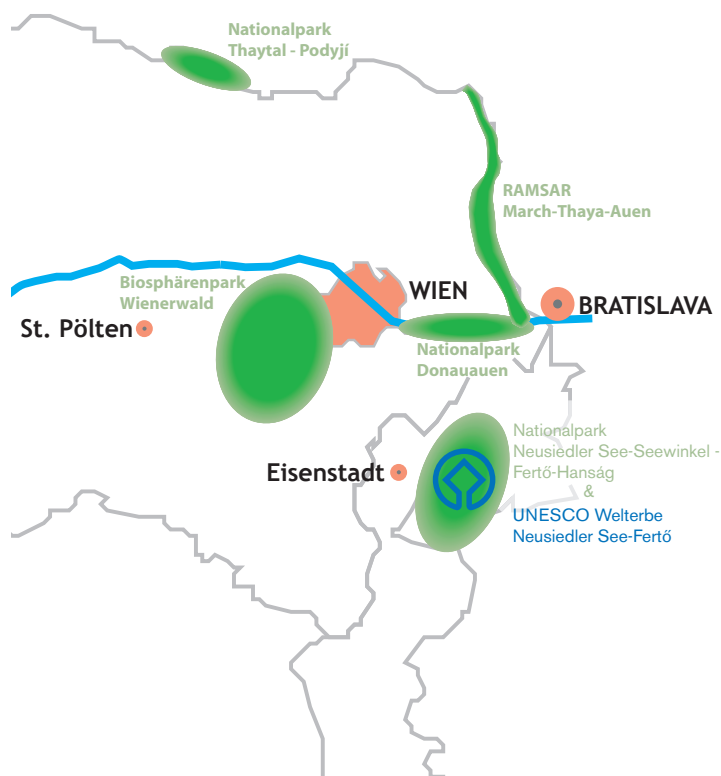

Čerstvý vzduch a zelené pľúca

Kvalita života obyvateľov Európskeho regiónu závisí od kvality zelených plôch. Sú to dôležité rekreačné i odpočinkové oblasti, klimatické regulátory a producenti čistého vzduchu. Na základe najrôznejších konceptov ochrany prírody majú byť tieto priestory zelene zabezpečené pre budúce generácie.

Čo je biosférický park?

Biosférický park je medzinárodne uznávaný nástroj ochrany ekologických systémov a krajiny. Pôsobenie človeka a jeho požiadavky na využitie, výskum a vzdelávacie aktivity v rámci biosféry sú pre rozvoj parku veľmi dôležité.

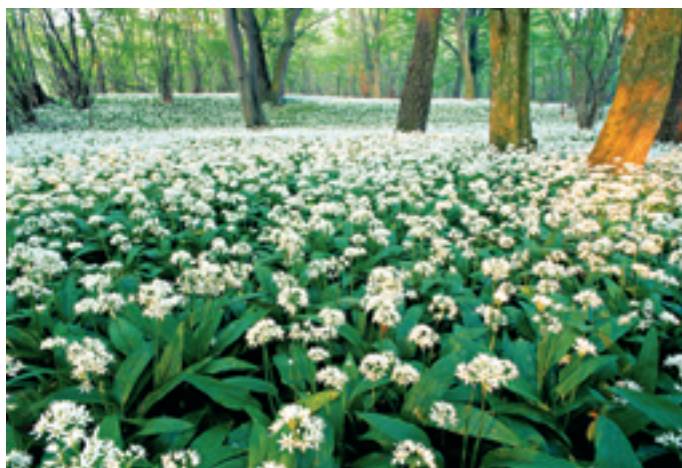
Biosférický park Viedenský les

Od roku 2005 je Viedenský les v rámci UNESCO chráneným biosférickým parkom, ktorého motto znie: Chrániť a užívať. Tým je zabezpečené zachovanie parku a súčasne jeho využívanie ako odpočinkovej oblasti. Radi ho navštevujú Viedenchania i obyvatelia Dolného Rakúska.

Čo je národný park?

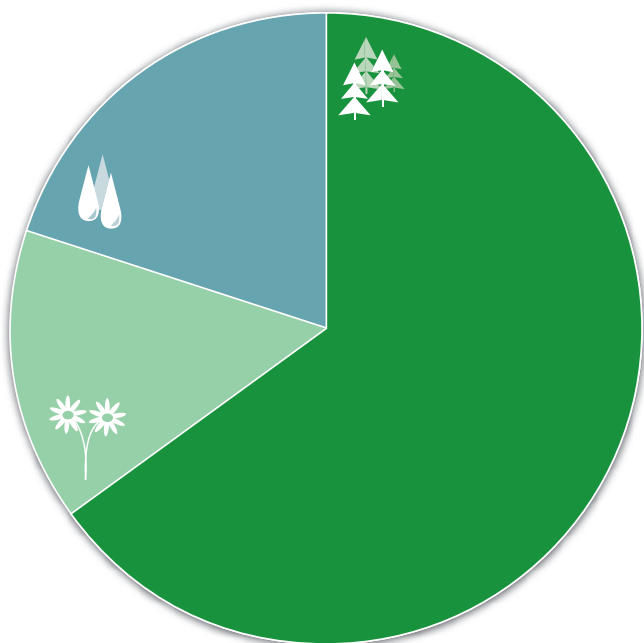
Ochranu jedinečnej krajiny a biotopu pre vzácne a ohrozené zvieratá a rastlinné druhy má dlhodobou zabezpečovať štatút národného parku. Navyše sa má človek naučiť vnímať hodnotu prírody a tiež opatrne zaobchádzať so životným prostredím. V Európskom regióne nájdeme tri národné parky, ktoré sčasti presahujú štátne hranice:

Národný park Donau-Auen (Dunajské luhy)

Park predstavuje najväčšiu súvislú, zväčša ekologicky neporušenú a prírodne pôvodnú lužnú krajinu v strednej Európe. Ako „zelená stuha“ spája tento park Viedeň a Bratislavu, slúži ako klimatický regulátor celého regiónu a zabezpečuje veľmi hodnotné zdroje pitnej vody.

Celková plocha národného parku Donau-Auen predstavuje 9 300 ha, z toho 65% tvoria lužné lesy, 15% lúky a 20% vodné plochy.

Národný park Podyjí

Časť tohto parku tvorí najmenší národný park v Rakúsku, jeho výrazne väčšia časť sa nachádza v Českej republike. Rieka Dyje, podľa ktorej sa nazýva, sa vinie v nespočetných meandroch touto tichou krajinou. Výstava v Dome národného parku ponúka fascinujúce pohľady na vývoj a prirodzenú rozmanitosť údolia rieky Dyje.

Národný park **Neusiedler See - Seewinkel**

Neziderské jazero – Seewinkel je najzápadnejším stepným jazero v Európe, výška vodnej hladiny kolíše. Jeho celková rozloha je v súčasnosti 320 km², z toho štyri pätiny ležia na rakúskom území. Pruh trstiny okolo jazera na ploche 178 km² je druhým najväčším súvislým porastom tohto typu v Európe a vytvára dôležité životné prostredie pre celý rad vzácnych druhov zvierat, predovšetkým vtáctva.

Svetové dedičstvo UNESCO:

Fertő – Neziderské jazero

V roku 2001 označilo UNESCO okolie Neziderského jazera s osadami, kultúrnym bohatstvom a prírodnými hodnotami za kultúrnu krajinu „s mimoriadnou a univerzálnou hodnotou“. Stretávajú sa tu nielen rôzne kultúrne a jazykové oblasti, ale i odlišné klimatické zóny.

Charakteristická kultúra vína tohto regiónu je historickým dedičstvom s veľkým potenciálom do budúcnosti.

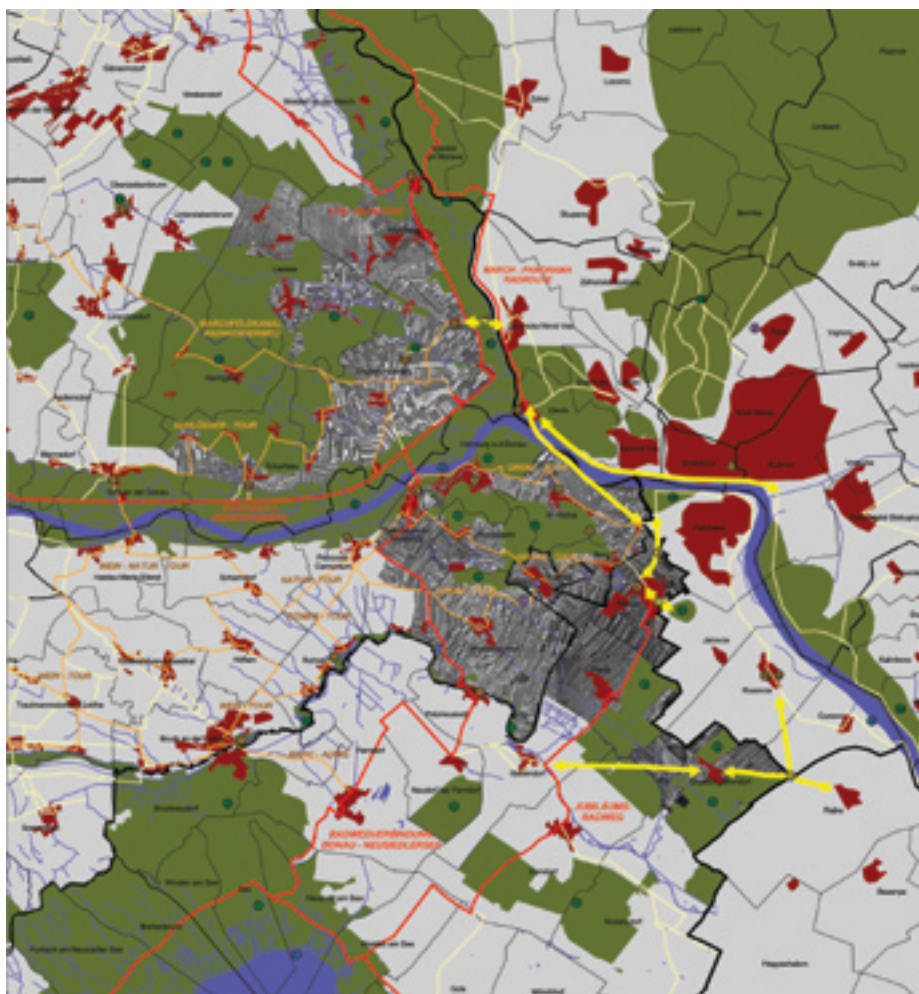
Fakty

- Zvýšenie vodnej hladiny o 1 cm zodpovedá 3 mil. kubických metrov vody (= denná spotreba 15 miliónov ľudí).
- Pri dĺžke jazera 36 km je stred jazera vďaka zakriveniu zemegule proti severnému, resp. južnému brehu vyšší o 27 m.
- Priemerná ročná teplota vody je 11 °C, ale môže vystúpiť až na 30 °C.

Prekonávať hranice

KOBRA – kooperácia Bratislava mesto a okolie

Nikde v Európe neležia tak blízko vedľa seba dve hlavné mestá ako Viedeň a Bratislava. Od vstupu do EÚ prežívajú obe mestá a ich okolie takú konjunktúru, že možno hovoriť o vzniku nového európskeho metropolitného regiónu. Vzhľadom na to, že predpokladaný nárast počtu obyvateľov v budúcich dvoch desaťročiach bude vyšší o 400 000 obyvateľov, treba myslieť a konať cezhranične. Už dnes sa z mnohých obcí stávajú mestá a stúpa cena stavebných pozemkov.

Aby bolo možné čeliť takýmto výzvam, pripravuje sa rozsiahla kooperácia medzi mestom a okolím. Rámcový koncept KOBRA 2010 ponúka perspektívy rakúskym mestám a obciam z okolia Bratislavy (Berg, Wolfsthal a Kittsee) a ďalším obciam (Dolné Rakúsko: Bad Deutsch Altenburg, Hainburg, Hundsheim, Prellenkirchen, Eckartsau, Engelhartstetten, Lassees a Marchegg; Burgenland: Deutsch Jahrndorf, Edelstal a Pam), ktoré si chcú zachovať vidiecky ráz a okolie.

EUREGIO – cezhraničné zjednotenie

Euregio alebo euroregión je označenie pre európske regióny, ktoré prekračujú hranice krajín. Popri cezhraničnej spolupráci majú podporovať aj samotné regióny zo spoločenského, kultúrneho a hospodárskeho hľadiska. Európa dúfa, že sa tým posilnia slabšie okrajové regióny jednotlivých členských štátov.

„EUREGIÓNY sú preto také dôležité, lebo pripravujú konkrétne regionálnu spoluprácu.“ Karel Schwarzenberg

„Kultúrna rozmanitosť je azda najtrvalejším európskym zdrojom a bohatstvom.“ Paul Lendvai

Euroregión Weinviertel – Južná Morava – Západné Slovensko

Od roku 1997 podporuje EUREGIÓN Weinviertel – Južná Morava – Západné Slovensko viac než 270 obcí v troch zúčastnených regiónoch.

Euroregión Silva Nortica

Vznikol v roku 2002 a patria doň Waldviertel a okresy Jindřichův Hradec, České Budějovice, Písek a Tábor v južných Čechách. Koordinujú sa tu všetky cezhraničné otázky regionálneho rozvoja.

Euroregión West/Nyugat Pannonia

Bol založený v roku 1998 a tvoria ho Burgenland a Západná Transdanubia. Spoločné kultúrne dedičstvo, dlhá tradícia a pomerne malý rozdiel v životnej úrovni pozitívne ovplyvňujú spoluprácu v tomto euroregióne.

Európania a Európanky

Čo priniesla Európska únia Rakúsku?

Rakúsko profituje zo vstupu do únie v niekoľkých rovinách. Po vstupe je Rakúsko bohatšie, úroveň hrubého domáceho produktu (HDP) nadpriemerne stúpla.

V Rakúsku vzniklo okolo 75 000 nových pracovných miest. Priame zahraničné investície sa strojnásobili a export zdvojnásobil.

S desiatimi novými štátmi EÚ po rozšírení v roku 2004 sa rakúske obchodné vzťahy rozvinuli veľmi dynamicky. Ak tvoril rakúsky zahraničný obchod so stredoeurópskymi a východoeurópskymi štátmi pred 10 rokmi asi 10 % celkového objemu obchodu, tak jeho podiel v roku 2006 vzrástol na približne 17 %.

Podobné výsledky v zahraničnom obchode má Rakúsko s najmladšími členmi EÚ Rumunskom a Bulharskom. V oboch krajinách je najväčším zahraničným investorom. Rakúske podniky zarábajú každé siedme euro na exporte do týchto krajín.

Fakty

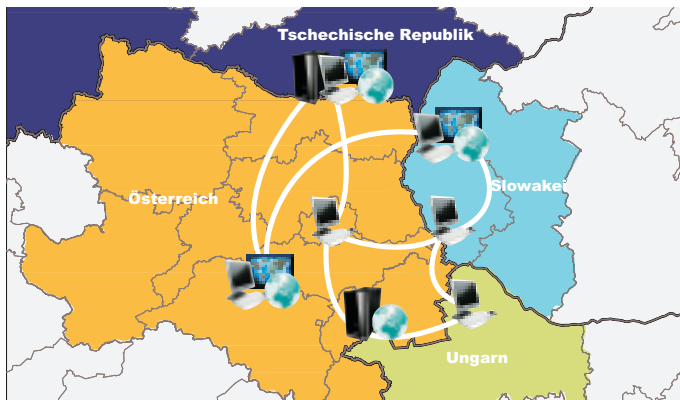
Cesta Rakúska do Európy

- 1989: spolková vláda podáva žiadosť o vstup do EÚ
- 1995: po prístupových rokovaníach a referende sa Rakúsko stáva členom EÚ
- 1995: podpísanie Schengenskej zmluvy
- 1997: zánik hraničných kontrol v krajinách Schengenu
- 2002: zavedenie eura
- 2004: rakúski susedia Slovensko, Slovinsko, Česko a Maďarsko vstupujú spolu so šiestimi ďalšími štátmi do EÚ
- 2007: zánik hraničných kontrol so susednými krajinami

Rozvíjat' územie

Osemdesiat percent všetkých dát má vzťah k územia. Informácie o obyvateľstve, hospodárstve, energetickom potenciáli alebo infraštruktúre sú najčitateľnejšie na mapách.

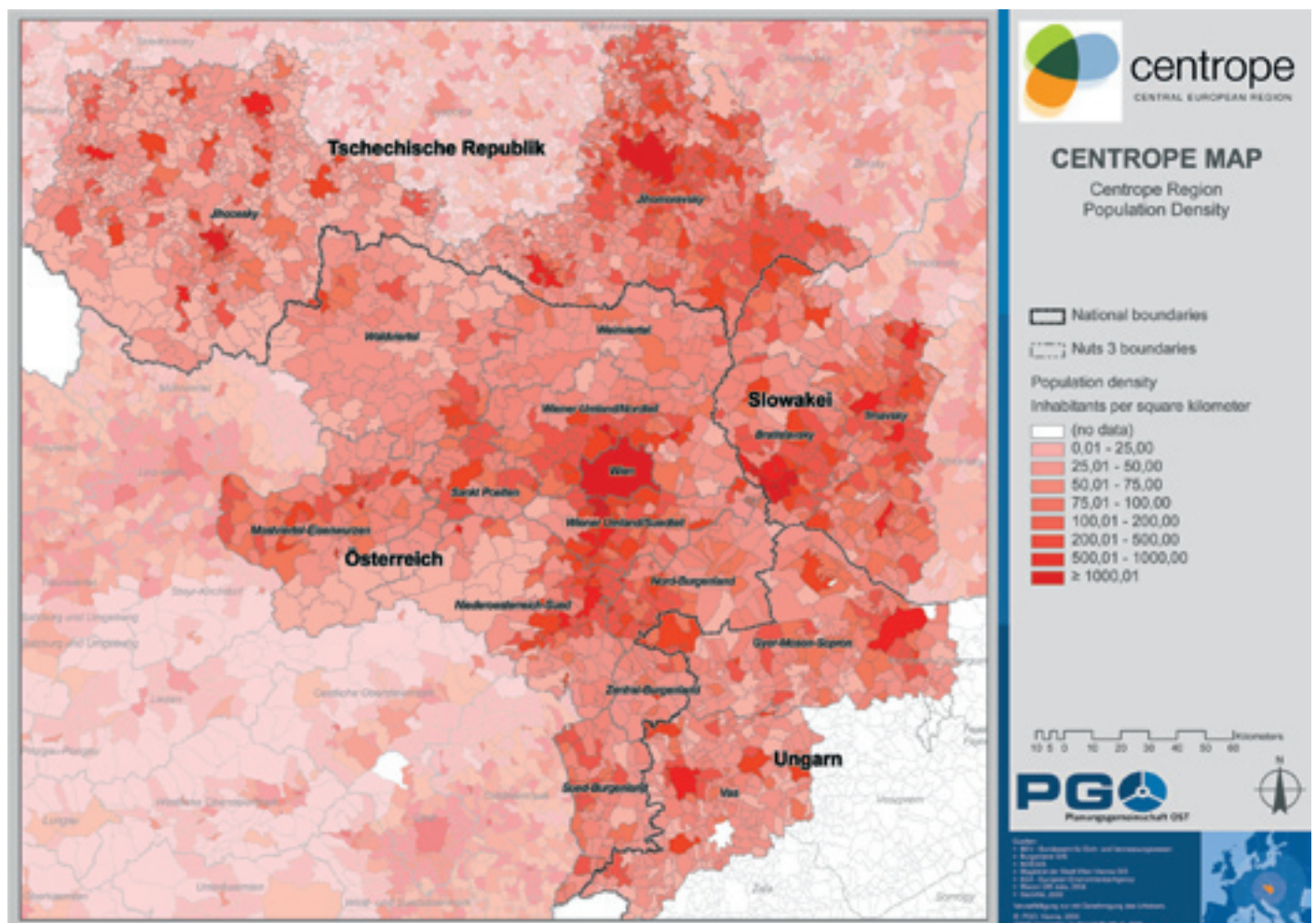
Geografické informačné systémy (GIS) sa opierajú o počítačové spracovanie. Na cezhraničné plánovanie sú nenahraditeľné kvalitná infraštruktúra zemepisných údajov a efektívne možnosti územnej analýzy. To bolo impulzom vzniku portálu Centrope Map, ktorý vytvorila Plánovacia pracovná skupina Východ (PGO).

Čo je Centrope Map?

- Portál cezhraničných informácií.
- Základ na rozvoj spoločného plánovania.
- Základ koordinácie cezhraničných projektov, plánov a analýz nadregionálneho rozvoja.
- Nástroj na zobrazenie informácií potrebných na politické a hospodárske rozhodnutia.
- 4 štáty – 4 jazyky – 1 región – 1 súbor dát

Centrope Map umožňuje dať dátovým súborom zo štyroch štátov spoločného menovateľa. Údaje možno využiť v nemčine, češtine, slovenčine, maďarčine a angličtine. On-line slovník prekladá geografické a tematické pojmy do požadovaného jazyka.

Čo nám ukážu mapy?

Región z vesmíru ...
Satelitný obrázok CENTROPE

Od leteckej snímky ...

Ortofotografia, Štadión Ernsta Happela a okolie (Viedeň). Ortofotografia je neskreslené zobrazenie zemského povrchu, verne zodpovedajúce mierke i prírode.

... k mape

Územný plán, Štadión Ernsta Happela a okolie (Viedeň)

Prezentovaný územný plán ukazuje rovnaký výrez ako ortofotografická snímka. Ku každému pozemku priraduje právne záväzné využitie a je jedným z najdôležitejších dokumentov územného plánovania v Rakúsku. Územné plány stanovujú obce. Rozdielne farby označujú plánovacie kategórie, ako sú stavebná plocha, zeleň alebo priemyselná plocha.

Mestské ...
Viedeň – mesto

Metropolu tvorí hustá zástavba, ktorá smerom von redne.

... a vidiecke územie

Raasdorf, Marchfeld (Dolné Rakúsko)

Mimo územia Viedne sa mení štruktúra krajiny aj osídlenia. Raasdorf so 600 obyvateľmi je typická obec oblasti Marchfeldu. Osídlenie má klasický tvar stredovekej obce plánovito postavenej okolo námestia.

Učiť sa navzájom – učiť sa spoločne

Učenie je celoživotný proces, ktorý spája ľudí. V európskom regióne vznikajú rôzne iniciatívy a projekty s úlohou podporiť spoločný vzdelávací proces.

Univerzitný kurz o obnoviteľnej energii v strednej a východnej Európe

Týmto magisterským programom presahujúcim hranice oblasti životného prostredia a energetickej technológie sa Rakúsko z think-tanku stáva know-how-tankom pre vzdelávanie a hospodárstvo v celej strednej Európe.

Študentom sa popri technických a právnych vedomostiach sprostredkúva aj manažment trvalo udržateľných energetických systémov.

Partnermi spolupráce sú Technická univerzita vo Viedni a Energetický park Bruck/Leitha.

Do programu prispievajú i Západomaďarská univerzita Mosonmagyaróvár a Energy Centre Bratislava.

net-music

Tento rozsiahly vzdelávací koncept zjednocuje ako hlavné obsahové ťažisko hudbu, digitálne médiá, web 2.0 a medzipredmetové vyučovanie.

K zosieťovaniu dochádza pri interkultúrnej výmene žiakov a učiteľov z južného Dolného Rakúska a zo Slovenska. V roku 2009 bude v rámci net-music usporiadaná súťaž na tému Haydn - Remixed k 200. výročiu úmrtia Josepha Haydna, hudobného skladateľa narodeného v Dolnom Rakúsku.

Congress success

Viedeň patrí k špičke svetovej kongresovej turistiky.

Union of International Associations (UIA) uvádzala v roku 2006 po Paríži Viedeň na druhom mieste najobľúbenejších a najúspešnejších kongresových metropol. Mestá ako Singapur, Brusel, Ženeva, Helsinki, Barcelona, Londýn, Amsterdam a New York sú v „desiatke najlepších“ za Viedňou. V štatistike krajín podľa UIA sa Rakúsko nachádza na piatom mieste.

Pre International Congress and Convention Association (ICCA) je Viedeň dokonca svetovou jednotkou.

Fakty

Veľtrh REAL VIENNA je platformou obchodu a networkingu projektov presahujúcich jednotlivé odvetvia a lokality pre investície a financovanie so zameraním na strednú, východnú a juhovýchodnú Európu. Veľtrh sa zameriava na spektrum hospodárenia s nehnuteľnosťami.

Vo Viedni sa často konajú medzinárodné kongresy humanitárnej medicíny. Zatiaľ absolútnym vrcholom bol európsky kardiologický kongres 2007, najväčšia európska kongresová akcia s 33 000 hosťami a 150 000 prenocovaniami. Takéto udalosti majú mimoriadnu hodnotu pre imidž a ekonomiku Viedne.

Kde „tancuje“ kongres

Najdôležitejšími kongresovými centrami sú Austria Center Vienna, veľtrhové centrum Viedeň a kongresové centrum Hofburg; tie možno využiť na akcie rôzneho druhu a rozsahu.

Fakty

2 764 medzinárodných a národných kongresov a zasadaní

1,4 milióna nocľahov

Nárast hrubého domáceho produktu: 760 miliónov €

Získané pracovné miesta: 15 000

Denné výdavky jedného kongresového účastníka: 420 € (návštevník „nechá“ vo Viedni 266 €)

Podujatia

Životaschopnou ukážkou kultúrnej rôznorodosti sú úspešné festivaly v Európskom regióne, pripravované aktívnymi organizátormi a neúnavnými spolupracovníkmi.

Viedenské hudobné týždne

Tento každoročný kultúrny festival otváraný pred Viedenskou radnicou bol založený už v roku 1927. V roku 2008 sa počas hudobných týždňov predstavilo 44 produkcií, z toho štyri premiéry a osem nových inscenácií, celkovo 146 predstavení.

Festival vo Wiesene

V roku 1976 sa v burgenlandskom Wiesene zrodila myšlienka spojiť džez s kempovaním a sprístupniť tak hudbu širšiemu publiku. Vďaka veľkému úspechu je dnes Wiesen centrom festivalov najrôznejších hudobných smerov.

Dolnorakúske kultúrne leto

Program s vynikajúcou atmosférou a v atraktívnom prostredí ponúka už viac než 30 rokov zámok Grafenegg. Každoročným vrcholom je hudobný festival. V roku 2007 získal Grafenegg ku koncertnej sále Auditórium aj scénu pod holým nebom Wolkenurm.

Life Ball

Life Ball je najväčším charitatívnym podujatím v Európe podporujúcim boj s chorobou AIDS. Koná sa každoročne od roku 1992 na Viedenskej radnici. Hlavným bodom programu býva módna prehliadka, ktorá je bezplatne prístupná 45 000 návštevníkom. Na tejto prehliadke prezentujú svoje diela svetoví dizajnéri.

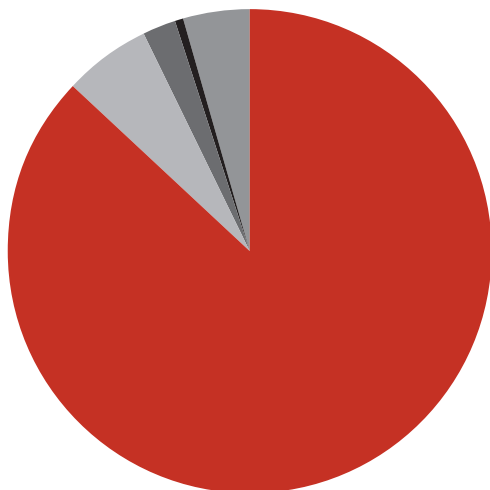
Mnoho tváří

V Európskom regióne žije mnoho národností a etnických skupín. Aj keď vzájomné súžitie nie je vždy bez konfliktov, kultúrna výmena je ponímaná ako potenciál regiónu.

Ochranu národnostných menšín zabezpečuje na európskej úrovni dohoda Rady Európy, jednotlivé národné štáty majú však k tejto otázke rozdielny prístup. V médiách sa často objavujú témy ako vyučovanie vo viacerých jazykoch alebo viacjazyčné miestne označenia. V Rakúsku je uznaných šesť národnostných menšín: burgenlandskí Chorváti, Maďari, Česi, Slováci, usadení Rómovia a kočovní Sintovia. Tri z týchto národnostných skupín žijú v Burgenlande.

Etnické hranice sú už dávno prekonané aj z gastronomického pohľadu. Všetkých tu zjednocuje jedno jedlo – palacinky, ktoré sa cez Čechy a Moravu dostali do Viedne. Názov tohto pôvodne rumunského jedla sa odvodzuje z latinského slova koláč (placenta). Dnes sa servíruje v celom Európskom regióne. Ale aj jedlá ako maďarský gulyás (guláš), české „knedlíky“ alebo koláče sú dôležitou súčasťou regionálnej kuchyne.

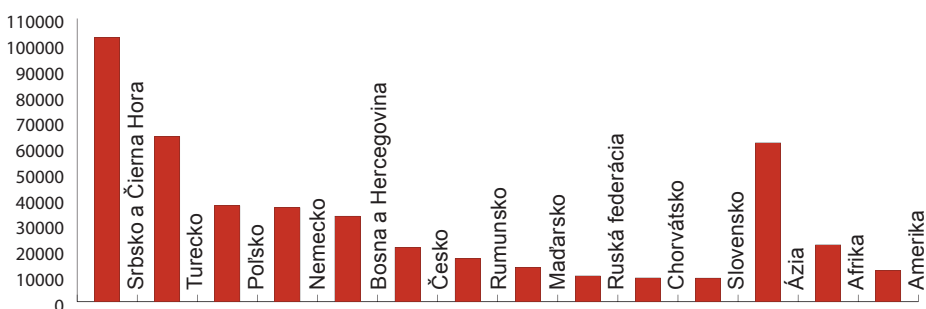

Dorozumievacie jazyky v Burgenlande (2001)

- 87,4 % - výlučne nemecký
- 5,9 % - burgenlandsko-chorvátsky
- 2,4 % - maďarský
- 0,1 % - rómsky
- 4,2 % - iné

Zdroj: STATISTIK AUSTRIA, Prezentácia: mecca

Obyvatelia Viedne podľa krajiny narodenia

Zdroj: STATISTIK AUSTRIA, Statistik des Bevölkerungsstandes, 19.05.2008

Víno a architektúra

Špičkoví architekti navrhujú a zariaďujú po celom svete nové vinárske podniky.

Výmena generácií a zmena štruktúry v mnohých podnikoch, orientácia na medzinárodné štandardy kvality a aj podpora EÚ viedli k zaujímavým architektonickým riešeniam.

Svet vína a hotel Loisium

Loisium je rakúskou „výkladnou skriňou“ medzinárodného vinárskeho boomu. Súčasná architektúra, pútavé prezentácie a spojenie Wine & Spa (vína a kúpeľov) ponúkajú výlet za vínom pre všetky zmysly. Vstupným pavilónom s kaviarňou a vinotékou sa dostanú návštevníci do podzemného sveta vína, v ktorého chodbách zinscenovali mystický svet zmyslov.

Vinársky podnik Burgenland

Renesancia a moderna sa spájajú v jednej z najpútavejších vinoték Rakúska so 400 druhmi vína od 140 burgenlandských vinárov. Vinárstvo sa tu v súlade s ponukou regionálnych agrárnych produktov vníma ako „kulinárska ochrana rozmanitosti druhov pre náročné jazýčky“.

Štvorjazyčný sprievodca s názvom CENTROPE: Víno & architektúra prevedie milovníkov vína a záujemcov o architektúru 24 vybranými cieľmi v Európskom regióne.

Nadčasovo krásne okolie

Množstvo hradov, nádherných zámkov a veľkých parkov z minulosti spoluutvára región CENTROPE.

Predtým bývali kultúrnymi centrami a súčasne symbolmi moci bohatých. Dnes nám ako tichí svedkovia doby sprostredkujú pohľad do našej histórie.

Noblesa na dvore

Zámok Schlosshof, skvelé lovecké sídlo legendárneho vojvodu princa Eugena Savojského, býval obľúbenou kulisou dvorných slávností. Jedinečný architektonický celok tvorený zámkom, terasovitými záhradami a hospodárskym dvorom upútal neskôr i Máriu Teréziu. Po rozsiahlej revitalizácii sa na zámku Schlosshof opäť konajú rôzne slávnosti.

Mocný symbol

Na hrade Devín pri Bratislave sa písali slovenské dejiny. Veľký význam mal počas bojov proti expandujúcej Franskej ríši, ale aj pri obliehaní Turkami. Zrúcanina hradu dodnes dôstojne tróni ako národná kultúrna pamiatka na skalisku nad sútokom Dunaja a Moravy.

Veľké záhrady

S cieľom podporovať pamiatkovú starostlivosť o historické záhrady sa spojilo sedem historických parkov do spoločenstva Veľké záhrady. Patria sem napríklad park Harrachovcov v Brucku nad Leithou alebo záhrady v Eckartsau, Malackách a Rusovciach. Sieť historických záhrad má spoločnú turistickú líniu.

Chladivá voda v horúcich dňoch

Mnohé jazerá a rieky v Európskom regióne poskytujú príjemné ochladenie počas horúcich dní.

Tunajšia krajina utváraná prírodou i ľudskou rukou ponúka hodnotný priestor na odpočinok i trávenie voľného času.

Starý Dunaj bol v 19. storočí presmerovaný v dôsledku regulácie veľtoku. Dnes jeho tok poskytuje prímestskú rekreáciu s kúpaliskami, romantickými piesočnatými plážami a zeleňou.

Neziderské jazero – vienedské more – je najväčším jazerom v Rakúsku a popri cenných prírodných krásach ponúka rôzne možnosti trávenia voľného času.

Na člně i v kanoe

V centre vodných športov Čunovo blízko Bratislavy môžete splaviť jeden z najlepšie vybudovaných európskych umelých kanálov s divokou vodou získavanou z riečnej vetvy Dunaja. Romantické zákutia riek Moravy a Dyje obľubujú vodáci aj preto, že ponúkajú plavbu rôznych stupňov obťažnosti.

Európsky región v pohybe

Región CENTROPE možno spoznávať na bicykli alebo pešo – umožňujú to hustá sieť ciest a turistických chodníkov, príťažlivá krajina a výborné topografické podmienky. Stále sa rozširuje cezhraničná ponuka, existujúce trasy a okruhy sa vzájomne prepájajú.

Cyklistická trasa pozdĺž Dunaja

Medzinárodná podunajská cyklistická cesta vychádza z Donaueschingenu v Nemecku, prechádza naprieč Rakúskom do Bratislavy a ďalej cez Győr smerom na Budapešť. Rakúsku časť dlhú 365 km prejde ročne 300 000 cyklistov – čo je európsky rekord.

Tip

Objavte región CENTROPE na drezine!

Historicky a prírodne mnohotvárna trasa vedúca kopcovitým terénom Leiser Berge garantuje nezabudnuteľný zážitok pre turistu v každom veku. V strednom Burgenlande môžete poznávať krajinu na atraktívnej cyklodrezine.

Turistická križovatka **Weinviertel** Miesto stretnutia troch krajín

Spojením turistických ciest 12 obcí Weinviertelu a pripojením do siete cezhraničných ciest v susedných regiónoch vznikli okružné a diaľkové turistické chodníčky v celkovej dĺžke viac ako 190 km.

Neziderské jazero – cyklistická cesta

Cyklistická cesta okolo Neziderského jazera je fenoménom medzi cyklotrasami Európy. Kompy a lodné spojenia, ale i možnosti ochutnávky mladých vín – to sú nespočetné možnosti na individuálne výlety.

Sny o voľnom čase – miesta zážitkov

Európsky región – to je aj ponuka atrakcií na voľný čas v oblasti kultúry, prírody a športu.

Dajte sa inšpirovať niekoľkými príkladmi, ktoré prezentujú len časť zo širokej palety:

Archeologický park **Carnuntum**

Založením Carnunta pred dvetisíc rokmi sa začala rodiť jedna z metropol rímskeho impéria.

Mesto ležalo na priesečníku ciest medzi Viedňou a Bratislavou. V archeologickom parku vďaka historickým nálezom a rekonštruovaným budovám môžeme nahliadnuť do života Rimanov.

Aréna síl **Groß Gerungs**

V mystickej štvrti Waldviertel spája Aréna síl päť magických miest. Ich srdcom je v strednej Európe ojedinelá kruhovitá kamenná pyramída.

Jej pôvod a poslanie sú dodnes nejasné. Popri magickom mieste Kierlingstein a ďalších imponantných kamenných formáciách umožňuje špeciálny „náčuvný ostrovček“ intenzívne vnímať lesné zvuky.

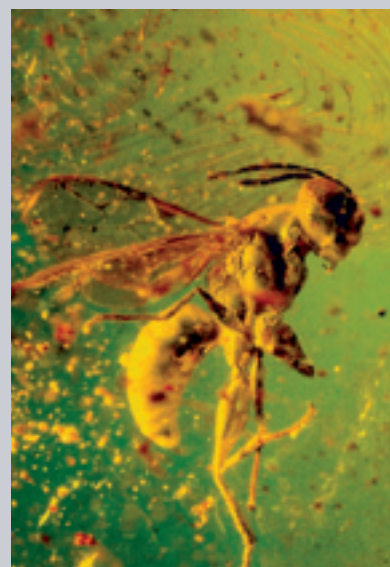

Tip

Jantárová cesta

Prastará obchodná jantárová cesta sa vinie krajinami medzi Severným a Stredozemným morom. Pozdĺž nej možno objavovať európske dejiny a kultúru – napríklad Nonseum v obci Herrnbaumgarten pri Drasenhofene, Heizhaus – železničné múzeum v Strasshofe alebo hrad Forchtenstein.

Práva na vyobrazenia, kresby, fotografie a plány vlastní uvedení autori.

Od nich boli získané práva na reprodukcie fotografií, diagramov a ďalších vyobrazení. Ďakujeme za možnosť použitia daného materiálu nasledujúcim mestám, inštitúciám a partnerom projektu:

ÚVOD

... Autorské práva ©

© PGO

ŠPECIÁLNE

... Autorské práva ©

© MA 18

© MA 18 / Rupert Christanell

© Diamond Aircraft Industries GmbH

© Martin Stickler

© Burgenland

© Burgenland Tourismus und Walter Luttenberger, RMB, Regionale Entwicklungsagentur West-Pannonien.

© Netzwerkkarte mecca, Regional Consulting

<http://www.festspielhaus.at>, 10.07.2008

<http://www.oekostrom.at>, 27.06.2008

POLITIKA

... Autorské práva ©

© Europaforum Wien - Zentrum für Stadtdialog und Europapolitik

© Starmühler

© Europaforum Wien - Zentrum für Stadtdialog und Europapolitik

© ÖAMTC

© ÖBB

© Hotz/Hoffmann.Wimmer

© Rittler Christian

© MA 18 / ÖIR, NÖ/RU2

© PGO

© PGO / mecca, stadtländ. ÖIR

© PGO / mecca

© ISR/ÖAW, Datenquelle Herold GmbH

© Franz Kovacs/RMB

© RMB / Steve Haider

© Kulturna zadruha

© LEADER Region Weinviertel Ost

© SUM

© SUM | Erstellt: mecca, A. Dillinger | Stand: Juli 2008

© Schubert & Franzke

Karten- u. Datenquelle: Centrope, Bearbeitung: mecca, Stand: August 2008

Karten- und Datenquelle: PGO, Bearbeitung: mecca, August 2008

Karten- und Datenquelle: <http://www.oerok-atlas.at>, Bearbeitung mecca

<http://www.audi.hu>, 07.08.2008

HOSPODÁRSTVO

... Autorské práva ©

© Boeinger Ingelheim Austria / Dieter Quant

© Automotive Cluster Vienna Region

© dialog<->gentechnik

© Europäisches Zentrum für Erneuerbare Energie Güssing GmbH

© EBG MedAustron

© Haiden-Baumann

© Christoph Breneis

© Thule Jug

© WiBAG

© Colormatch

© IG Windkraft

© lebensministerium

© PGO / mecca

www.agrar-net.at, 02.07.2008

KRONIKA

... Autorské práva ©

© MA 18 / Rupert Christanell

© Stano Novak

© Christian Bier

© Wien - Bratislava Wirtschaftsraum, WKO, 2004

© Datenquelle: EUROSTAT, Bearbeitung: mecca

© Magistrat der Stadt Brno

© Magistrat der Stadt Brno, Bearbeitung: mecca, S.Plha; Stand: August 2008

© Burgenland Tourismus und Walter Luttenberger, RMB, Regionale Entwicklungsagentur West-Pannonien.

© David Monniaux

© UNO - Urban Agglomerations, 2005

© UBS, Preis und Löhne, Ausgabe 2006

© Biosphärenpark Wienerwald Management

© Centrope, Bearbeitung: mecca, Stand: August 2008

© Archiv Waldviertel Tourismus / Reinhard Mandl

© Kovacs

© Verein Welterbe Neusiedler See

© pictureon

© PGO / mecca

© PGO / TU Wien, Department für Raumentwicklung, Infrastruktur- und Umweltplanung, Fachbereich: Regionalplanung und Regionalentwicklung

© Burgenland Tourismus / Lammerhuber

© Weinviertel Management, Weinviertler Dreiländereck

© Waldviertel Tourismus / Reinhard Mandl

<http://www.eurovea.sk>, 08.07.2008

<http://reality.etrend.sk>, 08.07.2008

<http://www.wikipedia.de>, 02.07.2008, 03.07.2008

<http://www.audi.hu>, 10.07.2008

<http://www.nemzetijelkepek.hu>, 09.07.2008

<http://www.szcsnp.hu>, 16.07.2008

<http://www.wikimedia.org/>, 09.07.2008

<http://www.panoramio.com>, 10.07.2008

<http://www.hamilton.edu>, 16.07.2008

<http://www.vu-wien.ac.at>, 08.06.2008

<http://www.umweltdachverband.at>, 30.06.2008

VEDA

... Autorské práva ©

© multimediplan

© PGO

© IG windkraft

<http://www.centropemap.org>, 26.06.2008

<http://www.biomasseeverband.at>, 05.06.2008

<http://www.net-music.at>, 05.06.2008

KULTÚRA

... Autorské práva ©

© Wien Tourismus / Popp & Hackner

© Wien Tourismus / MAXUM

© Wien Tourismus / Karl Thomas

© Wiesen Event GmbH

© Schloss Grafenegg / Studio Iris

© Michael Grinner

© MA 18 / Rupert Christanell

© STATISTIK AUSTRIA, Darstellung: mecca

© Loisium / Robert Herbst

© Hotel Loisium / Christine Schaum

© Weinwerk Burgenland / Halbritter & Halbritter

© Kurt Pinter

<http://www.diegrossengaerten.at/>, 03.07.2008

<http://picasaweb.google.com>, 02.07.2008

<http://www.realvienna.at/>

VOJNÝ ČAS

... Autorské práva ©

© Wien Tourismus / Robert Osmark

© Burgenland Tourismus / Steve Haider

© Miroslav Mates

© Stefan Badura

© Donau Niederösterreich / Steve Haider

© Weinviertel Management, Weinviertler Dreiländereck

© Burgenland Tourismus / Innes

© Matthias Kabel

© Richard Resch

© Korrak

© Baumgartner

<http://www.bernsteinstrasse.net>, 02.07.2008

<http://www.weinvierteldraisine.at/>, 14.07.2008

